

Štev. 22.

Na Dunaju, 25. novembra 1898.

Letnik XI.

Cesar Viljem II. na Turškem.

Nemčija deluje in napreduje na zvonaj z „vzorno nedelavnostjo“. Velik sled te „nedelavnosti“ pokaže tudi sedaj završeno potovanje Viljema II. na Turško, specijalno v Carjigrad in Jeruzalem.

O tem potovanju in njegovih nasledkih je nemška javnost uže rano prošlega poletja razpravljala na široko in intenzivno. Od začetka so velikonemške novine bolj najivno in odkrito naštevale dobičke, ki jih donese romanje Viljema II.; to pa se je zdelo nemški diplomaciji škodljivo; zato so v čas potovanja nemški listi bolj molčali ter opisovali bolj zvonanjosti, nego pa jedro namer in ciljev, ki jih je imelo v resnici potovanje posvetnega in duhovskega poglavarja protestantskega pruskonemškega cesarstva. Formalno je šel Viljem II. blagoslovit novo protestantsko cerkev Spasiteljevo, sezidano v Jeruzalemu. Ta točka je dala povod razgovoru o protektoratu katolikov v turških deželah. Doslej je Francija izvrševala pokroviteljstvo nad katoličani v Turčiji, in papež Leon XIII. je imel priliko, posebe povdarjati francosko pravo do tega protektorata. Nemška diplomacija je pa nato pozvala svojega zastopnika pri Vatikanu v domovino in s tem dala Kuriji umeti, da se ne zлага z njo gledé na francoski protektorat tudi velikonemških katolikov, in ti so takoj soglašali s nemško zvonanjo politiko, torej tudi oni obrnuli se proti izjavi papeža Leona XIII.

Viljem II. je potem v Jeruzalemu sam povdaril, da Nemčija je dandanes silna dovolj, da more sama ščititi svoje podanike na tujem, torej tudi nemške katolike. Deputacijam nemških naselbin je še posebe priporočal, naj se obrnejo le do njega v svojih potrebah in stvarih; saj vidijo, da Nemčija je močna in kaže svoje sile tudi v vstočni Aziji.

Da bi pridobil tudi katolike v Velikonemčiji in pomiril Vatikan, dosegel je od Sultana kos svete zemlje v Jeruzalemu, tisti sv. kraj, na katerem, kakor pravi staro poročilo, je v Bogu zaspala Marija Devica. To zemljišče je Viljem II. podaril na razpolaganje nemškemu katolikom v Jeruzalemu. Takoj je o tem obvestil velikonemškega kardinala Koppa in Leona XIII. Oba seveda sta se zahvalila, prvi v soglasju s svojim mišljenjem, Leon XIII. pa v soglasju z diplomatsko vladnostjo. To delo je Viljem II. mojsterski izvršil, in protestantizem je v Jeruzalemu odslej v vrsti drugih starih

veroizpovedanj. Nemške, množiče se naselbine so do-
bile tudi v protestantski cerkvi novo moralno podporo
v turških deželah in zlasti na svetih mestih.

Na zvonaj se je pokazala pot Viljema II. v Jeruzalem kakor pravo romanje; saj je prišel v Jeruzalem kot poglavar svoje protestantske cerkve. Površno bi mogli misliti, da se je to romanje vršilo v takem smislu, kakor so se v srednjem veku pošiljale križarske vojske v ss. dežele, da bi jih osvobajale izpod mohamedanske oblasti. No, dejanski je med cilji križarskih vojsk in romanja Viljema II. osnovna ali fundamentalna razlika. Križarske vojske so namerjale sv. zemljo osvoboditi in ravno s tem oslabiti muhamedansko silo; Viljem II. pa je šel dosežat specifično protestantske velikonemške interese in radi teh interesov utvrjevati — Turčijo in mohamedanstvo.

Velikonemčija pošilja uže davno svoje častnike v turško armado, da bi se ta okrepila za brambo po zapadnoevropskem načinu. Sedaj ja bila cesarjeva pot najprej v Carjigrad, in tu se je ponovilo in še posebe krepilo prijateljstvo Nemčije s Turčijo, in sicer Viljem II. pa Sultan se nista mogla dovolj zahvaljevati drug drugemu na sklenenem prijateljstvu, in ob slovesu iz ss. dežel je Viljem II. s povzdignenim glasom povdarjal, da on s svojo Nemčijo ostane vedno prijazen s Kalifom, t. j. turškim Sultanom, kateri je na čelu 300 milijonom mohamedanskega sveta.

Po takem je dobil turški Sultan in ves mohamedanski svet posebno oporo in, rekli bi, zaščito v Velikonemčiji in njeni rastoči svetovni politiki. Zato pa dobi ista Velikonemčija veliko plačilo od Turčije in moralno podporo od mohamedanstva. Omenjeni kosček sv. zemlje v Jeruzalemu je bil prvi, na zvonaj vidni dar. Oduševljenje mohamedancev ob potovanju Viljema II. je bilo vsporedno drugo očitno znamenje tega Nemčiji ugodnega plačila. Tretji in najvažnejši dokaz turškega plačila pa je v tem, da Velikonemčija sme odslej še v večji meri in popolnoma svobodno zasajati svoje naselbine po vsej Mali Aziji, do Evfrata in proti jugu do Rudečega morja. Velikonemške družbe zidajo in bodo zidale nadalje v turški Aziji železnice in s tem pripravljale Velikonemčiji najugodnejše pozicije za njeno trgovino in obrt. Viljem II. je tudi z vso zavestjo priporočal, naj bodo nemške naselbine i nadalje delavne, marljive; takó bodo nosile nemško kulturo v te zanemarjene turško-azijatske zemlje, in mohamedanci jih

bodo radi tega uvaževali. Dobro se jim bode godilo, in kedar bi se jim pripetila krivica, imajo v velikonemški domovini cesarjevo zaščito zagotovljeno.

Nemškim naseljencem in podjetnikom se takó odpira tisti novi svet, na kateri so mu kazali in kažejo nemški politiski in politiško ekonomski mislilci. »Drang nach Osten« je napravil z romanjem Viljema II. nov korak na poti k svojim velikim ciljem v svetovni politiki.

Ta politika bode vplivala v bodočnosti tudi iz turške Azije v Evropo, kakor iz Evrope v Azijo. Zveze Nemčije se bodo vršile po razmerah novih, tudi v Turčiji pridobljenih pozicij.

Danes je tudi bolj okornemu politiškem razumu jasno ali bi móglo biti očitno, da nemški »Drang nach Osten« se bliža svojim ciljem v jugovstočni Evropi in zapadni ali turški Aziji s tem, da z jedne strani množi svoje zahteve na Balkanu, jemaje trg za trgom avstro-ogerski in ruski sféri, z druge strani pa hoče prodreti od Male Azije na isti Balkan. Balkan in Mala Azija prideta takó pod nemški vpliv, najprej gospodarski, potem politiško gospodarski, naposled obči politiški. Nemška kultura s svojim protestantizmom pa je kvas vsemu temu mnogostranskemu delovanju in naporu.

Rusija je za osvobojenje narodov na Balkanu in v Mali Aziji prelivala potoke krvi svojih stotisočerih sinov in je poleg tega na stotere milijone žrtvovala v ta namen. Njej je nasprotna diplomacija uže večkrat odtegnula to, kar bi jej moralo pripadati vsled njenih zmag in žrtev in vsled obćepolitiških dejstev in vzrokov; Avstro-Ogerska je takisto bliže Balkanu in Mali Aziji; a ne Rusija, ne Avstro-Ogerska nimati ne tu, ne tam tistih dobičkov in pozicij, ki si jih pridobiva Nemčija bez žrtev na krvi in blagu. Napačni sistem v Avstro-Ogerski, dandanes še posebe duvalizem, je postavljaj Avstro-Ogersko v nasprotje z Rusijo; v tem ko ste se ti dve velesili gledali križem, se je Bismarck smejal in se smeje danes velikonemška diplomacija, da je sedaj pri kostanju, kateri so jej pekli drugi.

Bismarck je bil mojster, da je držal Rusijo in Avstro-Ogersko v stalnem nasprotstvu. Ob takem položnju in razpoložnju je mogel on z vsem pravom tvrditi, da Nemčiji ni treba radi politike na Balkanu žrtvovati niti jednega pomorjanskega vojaka prostaka; saj za velikonemške interese so delovali drugi.

Vse, kar doseza Nemčija sedaj s svojo »vzorno nedelavnostjo«, vrši se v Turčiji in na Balkanu pred vsem na škodo slovanskih narodov in njih držav.

Evropa je v srednjem veku vsled verskih in politiskih navskrižij zakrivila, da se je mohamedanstvo utvrdilo v Evropi; dandanes se vzdržuje isto mohamedanstvo z gnjilo Turčijo vred vsled analognih navskrižij. Najočitniše pa sedaj Turčijo in mohamedanstvo podpira Velikonemčija. i to je najočitniše pokazalo in razkrilo sedanje potovanje in romanje Viljema II. v Carjigrad in Jeruzalem.

Protestantizem nemški je postal zašćitnik mohamedanski in turški za dobičke, ki jih Velikonemčija dobiva bez prolivanja krvi in gmotnega žrtvovanja. Rusija, Avstro-Ogerska in vse Slovanstvo pa ima najtehtnejših vzrokov, da premišljuje o novi dejanski etapi Velikonemčije v mohomedanskem, specijalno turškem svetu.

Iz državnega zbora.

4. nov. Cingr interpeluje, zakaj se je prepovedala ustanovitev izobraževalnega društva za ženstvo na Moravskem in Sileškem? Na dnevnem redu je predlog dr. Kronawetterja, da se bivši min. preds. grof Badeni toži zaradi neopravičene potrate z javnimi novci. Utemeljuje s tem, da je njegova pogodba z listom »Reichswehr« bila prav nespodobna kupčija. Za obilo plačo je list pisal za vladne predloge in določbe, tudi proti svojem prepričanju, kakor je priznal lastnik in glavni urednik David. Od 1. nov. do 31. dec. 1896 se mu je izplačalo 40.000 gld. in za 1897: 90.000 gld. — A to se je še povišalo 1897 je dobil 175.000 gld., torej 75.000 gld. več, nego je določenih za ves dispozicijski fond. Grof Thun izjavlja, da dispozicijski fond ni vračunljiv, ter da minister more z njim razpolagati, kakor se mu poljubi. Za 1897 se dovoljenih 100.000 gld. ni preko-račilo. Ker fond ni vračunljiv, ima dostikrat preostanke, ki se zopet drugič lahko porabijo v isto svrho. Zato po njegovem mnenju ni opravičeno zahtevati obtožbo.

4. nov. Stojalovski je za predlog o min. zatožbi radi potrate drž. novcev, dasi ne veruje, da je tožiteljem, izvzemši dr. Kronawetterja, stvar resna. Min. predsedniku se ne more verovati, da se je v dispozicijskem fondu privarčevalo kaj. Nad polovino onih 100.000 gld. gre samo v Galicijo. Pri volitvah so proste jedi in pijače; tako je bilo pri volitvi kneza Sapiehe v okrajnem glavarstvu v Gorlicah v uradnem poslopu, odkod ta denar? — Kosakiewiç pravi, da je Napoleon vstvaril reptiljsko časnkarstvo, a Bismarck ga je s svojim welfskim fondom še prekosil. Badeni je rabil »Reichswehr«, da je v nji izbruhal svojo jezo na polit. nasprotnike. Kaznjenci v dež. sodišću Dunajskem niso smeli čitati razun nje nobenega drugega lista. — Dr. Pfersche pravi, da tu ne gre za polit. maščevanje, temveč samo za moralno obsodbo. Ta časnikarski škandal je znan vsemu svetu. Od Dunajskih listov je nad polovina vladnih. Nemožno je, da se vsem tem zadovolji le z dispoz. fondom. Tu so tudi prijateljske usluge. Javna tajnost je, da je jeden član gosposke zbornice plačal za to čast 75.000 gld. — Dobernig omenja, da za nesreče imajo vlade ničeve podpore, za male obrtnike, za drž. služabnike nimamo krajcarja; samo za topove in za revolversko žurnalistiko je vedno denarja v izobilju.

Pri glasovanju po imenih se je Kronawetterjev predlog odklonil s 173 proti 116 glasom.

Posl. Iro pozivlje v interpelaciji min. preds., naj izposluje pri cesarju, da se tako, kakor Hentzijeve spomenik, odstranijo tudi nezakonite jezikovne naredbe. Dr. Pergelt interpeluje radi vedno pogostejših nameščevanj českih uradnikov v povsem nemških krajih severne Češke.

5. nov. Razprava o min. zatožbah zaradi uporabe § 14. Desnica je sklenula, da se ne udeleži debate. — Na dnevnem redu sta predloga Kaiserja in tov. ter Schönererja in tov., da se sedanja vlada toži radi uporabe § 14. Dr. Hofmann pl. Wellenhof utemeljuje ta predloga. Ker je na desnici nemir, kliče: »Idite ven s svojo barantijo«. Ko nastane mir, izvaje, da je ona žalostna osoba, ki je v lanskih novembrskih dneh bila na krmilu, sicer izginula, da pa je ostal način, po katerem je ona vladala. Vlada hoče nagodbo, to slabo za-

puščino Badenijevo, in zaradi nje jezikovne naredbe in vso notranjo zmešnjavo na vsak način vzdržati. — Govornik razpravlja o uslovljih, pod katerimi se sme § 14 uporabljati, ter pravi, da je on izključen za drž. proračun, za novačenje in za nagodbo. Morebiti se hoče prebivalstvu prav živo dokazati, da smo še vedno tam, kjer smo bili pred 1848. — Konfiskacija se je celo raztegnula na pokopališke spomenike, svet in nedotakljiv pa je le § 14.; vladni komisariji niti ne pripusté zborovanj, na katerih naj se razpravlja o njem. Schönerer pravi, da je imel namen, da se vprizori v parlamentu proslava Bismarckovemu spominu. A opustil je to, ker se je moral bati, da iz taktičnih ozirov ne dobi pri drugih nemških strankah podpore, saj je tudi svoj čas njegov predlog, da se Bismarcku čestita k 80 letnici, propal vsled nasprotstva klerikalcev. Bismarck je rekel: »S slabimi zakoni, a dobrimi uradniki se še dá vladati; pri slabih uradnikih pa najboljši zakoni nič ne hasnijo«. Pri nas so sedaj najvišji uradniki slabi in ne spoštujejo najboljših zakonov. § 14. se ne sme uporabljati, če je drž. zboru zborovanje možno; uporabljal se je po največ le pri čumah. Grof Thun pa je v juliju zaključil drž. zbor, da dobi vlada prosto roko. Neslišano je, da se to pove poslancem v obraz, še bolj pa, da ti ne nasprotujejo temu. Proti brutalnostim vlade je le jedno sredstvo, da se zadržijo davki, in v to pozivlje skvozi okno. — Nato prečita cesarsko izjavo 21. dec. 1848. zvestim Saksom na Sedmograjskem, a vprašajte, kaj je zahvala Avstrije? Spomnite se le besede Hentzi. Zahvala za lojalnost nemškega naroda v Avstriji pa so jezikovne naredbe. Ako so izostale letos iz mnogih nemških krogov udanostne izjave za jubilej, naj bo to izvestnim krogom dokaz, da se je pričelo dvomiti o hvaležnosti avstrijske vladne hiše. Ako nam pravi kdo, da pričnemo Avstrijo skoro sovražiti, izjavljam, da sem za pošteno sovražstvo tam, kjer se našemu narodu nudi sovražstvo mesto ljubezni. Nemški cesar Viljem II. je dostikrat zagotovil svojo cesarsko zaščito vsakemu, kdor ga prosi. Izrecno je govoril o Nemcih zunaj cesarstva. Preponosni smo, da bi kljub slabemu narodnostnemu položaju prosili pomoči, a ta mora priti, ako Viljema II. besede niso le prazne besede. Danes morajo Nemci v Avstriji nadejati se, da se vse zveza z Nemčijo razruši čim preje. Nemčija dobi dosti zaveznikov, ki so tako mogočni kot Avstrija sedaj. V vojaški upravi v Nemčiji se natančno opazujejo dogodki pri oglašanju rezervistov. Tam seveda vedno bolj prodira misel: na armado se ni več zanašati, ker ta babilonska zmešnjava uže naprej zagotovi premago. S takim zaveznikom ne more vstrajati Nemčija v lastnem interesu, ker bo morala izvojevati še velike vojne. Nemški cesar sam stvar uravna tako, da bo v prospetu nemškega cesarstva in nemškega ljudstva. Hohenzollernci tirajo nem. nacionalno politiko, morali jo bodo tudi v bodoče. — Jezikovne naredbe so še v veljavi kot n. sramna žalitev zakonov; kot signal ljutega boja. To je le možno, ker so nemški klerikalci izdali svoj narod. Vedno glasnejši bo klic »Proč od Rima«. To mora postati klic v narodnem boju, ko so Nemci blizo obupanju. Mi ne želimo nove taktike, mi se te celo bojimo; le to želimo, da Nemci v Avstriji vendar dobé svoje narodne prava. Kaj je naša domovina? odgovorimo: naša domovina ni nobena država, temveč sveta nemška zemlja, katero bodemo vedno branili, če mora biti, s krvjo i železom. — Grof Thun: Ne izpolnil

bi dolžnosti, ako ne spregovorim v tem trenutku. Dasi bi bilo zapeljivo, odgovoriti na napade na vlade radi § 14 ali na napade na armado, — a vse to stopi v ozadje, in zato tega ne storim. Pred očmi nam je viša stvar, avstrijsko mišljenje, in to mišljenje se ne omaje kljubu Wolfu in kljubu Schönererju. S takimi izrazi se avstrijsko čustvo najgloblje žali, in na take napade nam ne preostane drugega nego molk, z molkom najlaže izrazimo svoje čustvo, ako čujemo kaj takega. (Odobrovanje in klic: zaničevanje! na desnici). — O stvari omenim le, da si je avstr. vlada povsem v zavesti dolžnostij in pravic, katere ji nalaga ustava. § 14, v ustavnih mejah, ji daje možnost, da vrši svoje naredbe.

Dr. Sylvester pravi med drugim, da, ako pride tatiški lovec k okr. glavarstvu po orožni list, ga ne dobi. Kakor ne more postati tatvina podstava imetnemu pravu, tako se tudi ne more siliti narod, da izpolnjuje take naredbe. — Dr. v. Hoehenburger pravi, da je min. predsed. zločinec v očeh zgodovine, sodnice o njegovih delih in nakanah. Fevdalno plemstvo si želi časov § 14. Min. preds. pa se naj čuva in stvari ne pretirava, sicer si razdraženo ljudstvo samo pomore do prava.

Med interpelacijami so Bianchinijeva o trapljenju vojniov v Dalmaciji; Spindlerjeva radi proskripcijske listine, žugajoče z bojkotem proti strankam, ki so podpisale prošnjo za češko šolo v Turnu; Holanskega radi kaznovanja rezervistov, ki so se oglasili z »Zde«.

8. nov. Vit Javorski protestuje proti govoru Schönererjevemu v zadnji seji. Poljaki vidijo v Avstriji zaščitnico za razvitek svojega narodnostnega življenja ter bodo vedno zvesto stali za njeno moč in veljavo. Kljubu temu se očita desnici, da dela na razpad države. To je fraza, ki naj rodi sovražstvo. Mi hočemo mir med narodi, jednaka prava in jednake dolžnosti. Tudi velika večina opozicije je čula one izjave le z istimi čustvi, katera sem izrazil v imenu večine. One izjave so se le stvorile, da se morejo razširjati pod varstvom imunitete. Bismarck je bil velik državnik, in ako bi se sploh zmenil za Schönererjeve besede, bi ga bil le dobro okrcal. — Vedno smo pripravljani, varovati konstitucionalna prava parlamenta, a ker ta v juliju ni hotel izpolniti svoje dolžnosti, je bila vlada prisiljena k uporabi § 14. — Wolf in Iro med govorom razgrajata in zmerjata. — Dr. Bareuther spominja, da so Mladočehi 1892 dvignuli zatožbo proti justičnemu ministru. — Vse poprejšnje vlade niso tolikokrat uporabljale § 14. kot sedanja. — Govornik razpravlja jezikovne naredbe, ki so ogorčile ves nemški narod. Ako se na Ogerskem obstrukcija le gane, takoj dobi kako koncesijo. Tako je sedaj izginul Hentzijeve spomenik. — Mi smo v trojni krizi, jezikovni, nagodbni in ustavni. To je menda dovolj. Zakrivila jih je pa vlada s svojo trmoglavostjo. Finančni minister slavi-zuje, kolikor le more, in min. preds. se boji Čehov, ker si udajajo. Nemcev se ne boji, ker so se udajali v vsem. Nagodbo hoče provesti s § 14. Uplenite, kar se dá upleniti, kričé češki listi. Češki poslanci to imenujejo »restitucijo«. — Poljaki so za take barantije uže dostikrat dokazali svojo sposobnost. Oni so zadnji poklicani, da nas učé patrijotizma. Naš narod stavi nagodbo v 2. vrsto. Najpreje čast, potem kupčija. To, kar je izjavil Schönerer, odgovarja popolni istini. Potrpežljivost našega naroda je prišla do konca, sedaj

zahteva on zadoščenje. Oni, ki zahtevajo nemški državni jezik, so jedini, ki hočejo obstanek Avstrije.

Fin. min Kaizl: Vlada je nasproti zatožbi povsem mirna, ker ima zavest, da ni stvorila drugega nego svojo dolžnost; pri uporabi § 14. je ostala v najožih mejah. § 14. je stopil na mesto § 13. februarvske ustave, ki je dajal vladi za čas, ko ni zbornice, neomejeno oblast, tako da je Schmerling rekel, da se samo na podstavi § 13. da provesti sprememba ustave. Ako pa se uže očita zloraba § 14., se mora pač preiskati, kaj jo je provzročilo. Seveda izgubi § 14. svojo moč, ako vlada 4 tedne po otvoritvi drž. zbora temu ne predloži dotičnih naredeb v potrjenje, a da pride tu § ob veljavo, ne zadošča, da se vladine naredbe zbornici le predložé, ona mora biti tudi pozitivno sklepna. Ako se zgodilo ni to, je morala vlada še nadalje nujne stvari reševati po § 14. — Ta § se je tudi preje uporabljal, na njegovi podstavi se je 1868 v Pragi in okolici vvedlo izjemno stanje. Ker se toliko skicuje na Prusko, se ondi v 60 letih pri ustavnem konfliktu Bismarck tudi ni zmenil za zbornico.

Grof Stürckh je izrazil imenom svoje stranke zaničevanje nekvalifikovanim izrazom *Schönererjevim*. — Kienmann graja desnico, da se ona ne udeleži debate. — Dogodki v Gradcu so poka: ali, da je vlada svobodni sovražna, zavrnitev *lex Kolisko*, da je Nemštvu sovražna. Pri imenskem glasovanju se sprejme konec debate s 175 proti 84 glas. Gen. gov. dr. Funke pravi, da so Taaffe, Badeni in Thun slabi državniki, ki so jedini v tem, da nimajo nič nemškega čustva, a tudi v tem, da ne spoštujejo drž. temeljnih zakonov. O avstr. drž. ideji smejo govoriti le oni, ki so za konstitut. Avstrijo. Min. preds. se je skliceval na svoje prepričanje, a to ni odločilno, temveč odločilni so drž. temeljni zakoni. Vlada išče le po povodu, da odgo li zbornico in ravna poljubno po § 14. — *Schönerer* polemizuje v svoji zadnji besedi proti Javorskemu in Stürgkhu. Javorski se je zavaroval imenom Poljakov, on pa Poljakov ni niti najmanje žalil v narodnem čustvu. Ako so oni le za to zvesti Avstrijci, ker se tu morejo razvijati narodnostno, je to to tudi le pogojni patrijotizem. — Wolf v stvarnem popravku proti Kaizlu, ki zaznamuje Gauscheve naredbe kot rezultat dogovorov z Nemci, tvrdi, da so to taki Nemci, ki nimajo nobene dotike z ljudstvom, in ki niso zastopniki v $\frac{1}{5}$ radikalnih Nemcev na Češkem. Razun Javorskega in Stürgkha se ni nikdor obrnul proti *Schönererju*. Patrijotično navdušenje in ogorčenost torej ni tako veliko, in mnogi upoštevajo ljudsko mišljenje, katero je izrazil *Schönerer*. — Nemški nacionaleci gotovo ne bi došli do radikalnega, do irredentskega mišljenja, ako bi jih ne prisilila v to vlada in večina, ki hoče pogoltniti nemško last na Češkem. To ni prazna fraza, ako se očita večini, da dela na razpad države. Ako tvrdi Javorski, da hoče njegova stranka mir, jednaka prava in jednake dolžnosti, je to istotako komedija, kakor tedaj, ko so zastopniki južnih dežel se branili proti tvrditvi, da so te dežele pasivne. In baš Javorski sme najmanj govoriti o enakih pravih in dolžnostih, kajti obilica pravic, katere uživajo Poljaki, je le na troške drugih narodov v državi. Poljski narod je narod snedežev! (*Schmarotzer*). (Dolgotrajna nejevolja na desnici. Wolf ponavlja svoj izrek; preds. ga kliče k redu; od desnice mu se kliče falot, pruski lump itd.) — Preds.: Razžalitev poljskega naroda je tako velika, da z ozirom na željo raz-

žaljenih poljskih poslancev in lastno uverjenje odvzajem govorniku besedo po § 57. oprav. — *Daszynski*: Samo jeden stavek, a najsramotojši od vseh, hočem stvarno popraviti Vsi, bez razločka narodnosti in strank, potrdijo, ako protestujemo od vse duše. Ta narod, ki dela v rudokopih v Mor. Ostravi, v Sileziji, na Westfalskem in v Sev. Ameriki, ta narod, ki dela pri regulaciji Dunajčice in drugod za nemške fabrikante, ki vzdržujejo Wolfa. — Wolf: Vi ste lažnjivec in lopov! *Daszynski*, — dà, pod pretvezo narodnih zbirk in darov. Ni težko razločiti, kdo je snedež, ali poljski kmetje in d-lavci, ali od nemških fabrikantov vzdržan človek — In kdo je polit. snedež, dobro vemo, saj vemo, kdo z beraško torbo roma po nemških delih Češke. V imenu poljskega naroda vam izražam svoje zaničevanje in na moji strani stoji vsa zbornica. — *Gniewocz*: Dasi bi nas po žalitvi Wolfovi lahko prevzela strast, vendar izjavim povsem mirno, da tak ušivec poljskega naroda razžaliti ne more.

V imenskem glasovanju se potem odkloni zatožba min. s 187 proti 115 glasom.

Cvetke z ruskih poljan.

Разумѣй, кто умѣетъ —

45. Счастье ¹⁾ заблуждающагося ²⁾ человека — увѣи ³⁾, единственное счастье, возможное на землѣ.

„Записки молод. человека“ — Фингалъ. „Nov. Vr.“ Nro. 7270.

46. Вѣчно пылать ⁴⁾ — это невозможно... Всякій костёр ⁵⁾, какъ бы ни было ярко его пламя, потухаетъ...

Ibidem.

47. Бѣда ⁶⁾, когда два сердца, которыя разомъ ⁷⁾ заглялись однимъ чувствомъ, потухаютъ не вмѣстѣ.

Ibidem.

48. Не такіхъ, какъ все, нѣтъ. ⁸⁾

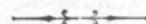
Ibidem.

49. Лучше не выходить замужъ ¹⁰⁾, чѣмъ быть женой обыкновеннаго ¹¹⁾ человека.

„Сказка“ — Сигма. „Nov. Vr.“ Nro. 7270.

1) sreča, 2) motiti se, 3) medmet žalosti: ah, žalibog, 4) gorjeti, plameneti, plamteti, 5) grmada, 6) gasnuti, 7) gorje, 8) jednim hipom, na jedenkrat, 9) vsa ljudje so po jednem kopitu, so si podobni med seboj, 10) močiti se, 11) navadni.

Božidar Tvorcov.

ПРИМѢТЫ ОСЕНИ.

Мелькаетъ желтый листь на зелени деревъ; работу кончилъ серпъ на нивахъ золотистыхъ, и покраснѣлъ ужé вдали коверъ луговъ, и зрѣлые плоды висятъ въ садахъ тѣнистыхъ.

Примѣты осени во всёмъ встрѣчаетъ взоръ: тамъ тѣняется, блестя на солнцѣ, паутина; тамъ скирдъ виднѣется; а тамъ, черезъ заборъ, кистями красными, повиснула рябина; тамъ жнива кóлкая щетинится, а тамъ ужé озимъ яркая блеснула изумрудомъ; и курится овинъ, и долго по утрамъ, какъ бѣлый холстъ, лежитъ туманъ надъ синимъ прудомъ.

И цѣлый день скрипятъ воза; и далекò токъ отзывается подь дружными цѣпами; и стая журавлей несётся высоко, переклика́ясь поро́й подь небесами.
Грековъ.

Мелькаты, migljati; derevъ = derevievъ, v poeziji tudi drvesъ = dreva. — Kovêrъ, pogrnjalo; v slov. Plkt. Kover, -vra, Bettdecke, no v ruskem takega pomena nima; naglas bi moral biti: kovêr, t. j. kovjer. — Tънистый, senčnati; твнь, senca; с v začetku ni; cf. торчатъ in strčati.

Примѣта, -ы, znak, znamenje. — Тянется, vleče se, „tegne se“, kog. тяг. — Паутина, pajčina; паукъ = pajek, ravenk, ravok, pavok — pajk. — Скрипдъ, ogromna kopica snopov, zložena po izvestnih pravilih, ker kozolcev ne poznajo v Rusiji, a suše snope po zimi v ovinah (овинъ), tako nekako, kakor na Kranjskem lan, predno ga tro. — Заборъ, -бра, plot. — Кисть, -и, ž. gorzd; čopič; кисть руки = del roke s prsti. — Рябина, jerebika (sorbus aucuparia). — Живна, -ы, ž. strn; колкий, bodeči (колотъ — klati). — Озимь, -и, ž. ozimno žito; узумрудъ, smaragd. — Ходеть, -а, м. platno (= polotno); туманъ = mela, megla; прудъ -а, м. tolmun = umetno majhno jezero, kakor si jih kopljejo v Rusiji bogati ljudje. — Дружный цѣны, serci, ki „družno“, v soglasji bijo; стая, -и, ž. jata; журавль, -ля, žrjav; переклика́ться, klicati drug drugega; поро́ю, včas, tu pa tam. X—кь.

RUSKE DROBTINICE.

Съ міру по шиткѣ, голому рубѣха.

V „Забайкальскихъ Областныхъ Вѣдомостяхъ“ — ruska природа široka, široka so tudi zaglavja provincijalnih ruskih novin — našli smo prezanimivo statistično opazko, katera nam kaže točnimi številkami množestvo pogibsegà od burje, dežja, toče itd. hleba ali žita razne vrste v Priamurskem kraju: v Nerčinskem okraju — 86 desetin, v Nerčinsko-Zavodskem — 1.407 des., v Čitinskem — 40 des., v Verhnejuvinskem — 910 des., v Selenginskem — 1.146 des., v Trojickosavskem — 829 des., torej skupno 4.418 desetin! Navadna desetina = 60 × 40 = 2400 □ seznjev, torej 10,603.200 □ seznjev žita, in sicer žita sibirskega je pogiblo od raznih vremenskih ujim in nevzgod, h kojim pa tukaj pristevamo tudi razne kebre, koke itd.! Ti strašni, po vašem, more biti podatki odnašajo se k tekočemu letu; po tukajšnjem pa take številke včasih nič strašnega ne pomenijo. Tudi 30. avgusta je Priamurski gen. gubernator povprašal, seveda, telegrafično, Zabajkalskega gubernatorja, ne bo li njegovim oblastim (okrajnam) nujna vladina, to se pravi, državna podpora. Odgovor pa se je glasil tako: „Letina je srednja, državne podpore ne bo treba.“ Все хорошо, если хорошо конецъ — pravi ruska poslovice ali pogovorka.

A ni vam, ni meni ni največ do tega, bo li potrebna državna pomoč tistim sibirskim oblastim, katere so silno potrpelje minuvšega poletja od raznih stihijnih (elementarnih) nevzgod, meni je le največ do tega, da bi vam raztolmačil razgledno i primerno, kaka dežela je Sibir, katerej izguba toliko žita pri srednji letini le malo ali nič ne znači; vam pa največ naj bo do tega, da bi se odrešili, kar možno skoro, prej ali slej, od ustarelih nazorov o Sibiru, katero še vedno veličate deželjo vislic i drugih podobnih strahov, dasi taka nikoli ni bila i po ruskih zakonih ni mogla biti; kajti pošiljali so i še sedaj izšiljajo v Sibir ravno s tem, da bi izbežali vislic, katero slovanskemu pravu, bođi si ono nadobno ali umetno, nič prav ne ugajajo... Vislice so prikrasa germanske prosvete, kar prav nagledno kažejo slovenske »gavge« kot prisno nemško nasledstvo... Slovanska pokornost i ponižnost svojeji usodi pa poznati le plaho, na katero Slovan, bođi si prestopnik, ali svetnik, polaga svojo glavo s polno udanostjo sodbi občinski, volji svoje zadruge, ozrevši i prekrižavši se poprej, na vse četiri strani sveta ter s polno udanostjo božji volji, prav za prav pa roku, govori: »Bratje, prostite (odpusnite) mi moje pregrehe!...«

Tako, ali vsaj nekako tako se pravi v slovanskem življenju, katerega pa podobnim ljudem seveda ni mari. Oni dalje od svojega nosa nič ne vidijo, da i videti nočejo. To se vam čistokrvni konservatorji, patrijoti na svoji peči, trdovratni grešniki... Ti ljudje tudi nič ne čitajo i nič ne vedo; inace bi znali, kaj pravi sibirsko novinarstvo o inorodnih apetitih, kateri so neki gorostasni. Ihte od nažive, inorodci, med njimi sinovi bogate Grmanije „по преимуществу“, drvé v Sibir, da jim na novi že-

leznici kar glave ni kam položiti — in das barbarisch kalte Sibirien, iščejo gladu nažive pišče (živeža) i prostora, kar seveda si najdejo, svojemu Drang nach den Osten na prid, slovanski kasnosti pa za sedaj na kvar, a v daleki bodočnosti na polni pogin... Inorodci Rusom zabavljajo, sami pa s svojo kulturoj doma ne sede, pač pa se ž njo stremijo v krajne kotiče velike Rusije ter takoj začetkoma napravljajo vso vodo na svoj mlin. Ti ljudje so take prebrisane šeme, da si jih slovanski domačičkarji kar misliti ne morejo. Ti ljudje vse bero i vse vedo: da ima Sibir upravo, katera bi mogla tekmovati, s kakoršno hočete, evropsko konstitucijo; da ima prelepo organizovano novinarstvo, katero plameno štiti interese i zadače domače; da ima še sicer mlado vseučilišče, katero pa bo skoro najplovitejši razsadnik vede i prosvete; da ima tržna središča, katera svojim bogatstvom, kreditom i sploh urejenostjo ne ustopajo kar nič svojim metropolam — stolicam. Čitajte poročilo našega ministerstva financij, v kojem se pravi, da je najbogatejše mesto rusko Irkutsk, z imetjem 5 milijonov bez vsakih skoro dolgov, med tem ko Petrograd ima kapitala 6,607.959 r., dolga pa 18,896.315 rublj.; Moskva pa imetja ima 6,119.080 r., dolga pa 13,814.657 r.

V predalih „drobtinic“ bi vsem plusom Sibiru ne bilo mesta, ko bi vas tudi nadlegoval z njimi; minus pa ima le jeden, i to je njena daljava i obširnost prostora, kar v naši dobi nima odločilnega pomena. Železnica bo, neglede na vse možne ovire i trudnosti, skoro okončena, brzjava pa uže davno veže vsa velika i mala središča, politična i tržna. V poslednjih časih zagovorili so tudi o telefonih, kojih mreža se prostira v Rusiji nad 32.576 vrst; iz njih polovina pripada stolicama, i niso daleč oni časi, ko dogovori z inorodnimi podjetniki iztečejo, ko ta novodobna naprava prejde v domače podjetne roke ter se v milijonih vrst razgrne po vsej Rusiji; praktična tehnika Rusom ni to, kar jim je filozofična refleksija...

V dokaz tega navedemo naslednjo novico, katero je pri nesla „Сибирская Жизнь“: V Petrogradu menijo osnovati konzorcij, kateri bi od l. 1900. izdaval v Petrogradu za Sibir velike novine formata »Nov. Vr.« Originalnost tega podjetja pa bo v tem, da bodo vsako številko novin sestavljali v Petrogradu, a potem predavali je po brzjavju v Omsk, Tomsk, Krasnojarsk i Irkutsk. V navedenih mestih bodo tiskarne, v katere bodo leteli brzjavi iz Petrograda, i črez kakih 8—10 ur bodo izhajale iz njih uže okončene številke ter razpošiljale se po vsej Sibiru. Vsaka številka bo objemala do 20.000 besed.

Da bi brzjava bila možna i zanesljiva, potegne si konzorcij svoj posebni brzjav s svojo administracijo. Vsa naprava bo stala 1½ milijon rubljev, okupovala pa se bi pri 40.000 naročnikov, ko bi list veljal na leto 12—20 rub. To je velikanski načrt, kakoršnega do sedaj i Amerikanci še niso izmislili. Se li uresniči kedaj, pač sedaj še nikdor ne ve, to pa vem tudi jaz i veste tudi vi, da umu i bogatstvu prav nič ni neizvedljivo. Pred kakimi 20 leti so tako skromno i pohlevno pomenkovali se tudi o čajni i bombažni kulturi v predalih iste Sibiru; danes pa nad rezultati prve i druge ves svet strmi. I kako bi neki ne strmeli! Prva je iz Azije došla uže na Kavkaz, druga pa je amerikansko bombažno sirovino skoro uže na polovino izpodrinula...

Kdor ima tenka ušesa, naj sliši, a komur je Bog dal zorke oči, naj spregleda: središče slovanske bodočnosti se še ni ustanovilo, dviga se od zapada na vstok, to je neoprovzrna resnica; **a kje ono ostane**, to pa sedaj ve še le Bog — да будетъ воля егò святая. Božidar Tvorcov.

* * *

Ruska vlada je izdala ukaz, da Židje ne smejo — razun z odobrenjem duhovne cenzure — barantati s svetimi podobami, ker je to profanacija. Ali bi ne bilo to tudi pri nas umestno?

Ruski oficirji ne uže trudijo za to, da se v Port Arthuru zgradi ruska pravoslavna cerkev. Carica je prevzela zaščito in darovala 3000 rub.

V Petrogradu se sedaj vprizarja historična drama grofa Aleksija Tolstega »Car Fedor Jovanovič«, katero je v 60 letih cenzura prepovedala.

Ruska vlada je dovolila, da se zida nova katol. cerkev v Moskvi. Cerkev bo v gotiškem slogu in sžala 200.000 rubljev. Stavbišče je stalo 80.000 rub.

Te dni je bilo 200 let, da je car Peter Veliki dal tiskati v Amsterdamu pri Ivanu Andrejeviču znanstvene knjige in mape za Rusijo. 1704 je z novimi ruskimi črkami dal tiskati v Moskvi »Vedomosti«. 1706 se je kljubu vojni s švedskim kraljem Karlom XII. razgovarjal z archangeljskim kupcem Lecebsem zaradi plačil holandskim tiskarjem, ki naj bi stopili v rusko službo in tiskali

knjige v latinščini. Še za vlade Petra Vel. so začele izhajati »S. Peterb. Vedomosti«, ki so jeden najstarejših časopisov na svetu, — štejejo namreč sedaj svoj 172. letnik.

Nedavno je umrl ruski pesnik Jak. Petrovič Polonský, poslednji iz Pnškinove dobe. Porodil se je 1820 v Rjazanu. Prepoval je mnogo sveta in postal uradnik »Ruskega Slova« in člen cenzurnega urada.

V Petrogradu se je sošel prvi kongres za klimatologijo, hidrologijo in balneologijo (proučavanje ozračja, vode in kopeli).

V Kijevskem slovanskem društvu je predaval prof. Tim. D. Florinskij o Palackega proslavi v Pragi, kjer je bil zastopnik treh Kijevskih društev: vseučilišča sv. Vladimirja, društva Nestorja, letopisca in slovan. društva. Spomnil se je tudi umrlega častnega člana dr. J. Vašatega. »Nar. Listom« se je poslal sožalni telegram za izgubo, katero je češki narod utrpel s smrtjo Vašatega.

V dvorinah literarnega kluba v Odesi je razstava portretov in njegovih avtografov.

Filozof Solovjev je v filoz. društvu v Petrogradu predaval o filoz. nazorih Belinskaja.

Glasbenik Rimskij Korsakov je uglasbil novo opero: »Carska nevesta«.

V Petrogradu je bil 21. nov. v dvorani kreditnega društva velik koncert, prirejen od češkega društva.

V Petrograjskem konservatoriju so odkrili spomenik Čajkovskemu, delo kiparja Beklemiševa.

Na Ruskem so letos postavili temelj novi politehnik v Kijevu, razširili pa tehnologične ustave v Petrogradu, Harkovu in Moskvi.

Rusko kmetijsko ministerstvo hoče po zimi sklicati obči kmetijski shod v Petrograd ali Moskvo.

V kratkem se objavi slavni zbornik ruskih bilin in narodnih pesnij, zbran od K. Danilova. Prvič je bil izdan 1801. Rokopis, o katerem so menili, da se je izgubil, so našli v knjižnici knezov Dolgorukih. Služil bo za novo izdanje.

Na Ruskem nadaljujejo z ustanavljanjem kmetijskih selskih šol, na katerih se učenci poučujejo v čitanju in pisanju, a potemu v vseh delih, katere potrebuje kmetovalec, tako da jih šola vsposobi za življenje.

Državna banka ruska izdaje 500 rublovke s podobo Petra Velikega in 100 rublovke s podobo Aleksandra II. in 100 rublovke s podobo Katerine Velike.

V češko-ruski naselbini na Volinji je bila 18. okt. velika slovesnost, posvečenje nove dvorazredne šole.

Literarni fond Petrograjski je priredil 4. okt. slavnostni večer Tolstemu v čast.

V Moskvi je bil gubernijalni shod zdravnikov Moskovske gub. Razpravljalo se je o veliki umrljivosti prebivalstva in sklenulo naprositi gub. vodstvo, da se napravijo predavanja za prosti narod ter izdajo zdravstvene knjige in razprave, katere naj nagradi vlada. — Opozarjalo se je tudi na alkoholizem in želelo, da mestna uprava sestavi imenik alkoholistov in zgradi zdravilišče za alkoholce pri Moskovski univerzi.

Petrograjsko opero so otvorili s predstavo Glinkove »Žiznj za carja« delom, ki je uspevalo tudi v Nemčiji; le pri nas je precej neznano. — Druga Glinkova opera »Ruslan in Ludmila« se je na novo vprizorila v Marijanskem gled. v Petrogradu; ta je donesla tudi Sperovo »Rogvedo« in Rubinsteinovega »Feramors«.

Iz novin.

„Grazer Extrablatt“ piše nasproti »Tagespost« o primorskih stvareh, da ona nastopa za irredento, da zameta na zloben način dejstvo, da Trst stoji na slovanskih tleh! Dokazuje, da tla še niso italijanska radi tega, ker se tu mnogo govori italijanski, v Alzaciji se tudi govori skoro izključno francoski, in vendar trdijo Nemci, da so to nemška tla. Možno, da mala ali drzna stranka irredentovska, združena s socijalnimi uporniki in anarhistično kamoro v ital. parlamentu, potem, ko zasnji trozveza, zopet nahujška mlado kraljestvo do kake velike narodne akcije proti Avstriji, saj ima to pomir-

jenje, da Italiji ni treba drugega, nego da je tepena na kopnem in na morju, pa je dobila zopet kako provincijo. — Le niže ljudstvo je rešilo patrijotško avstr. čast s tem, da je pokazalo pesti izdajalskim društvom signorov. Infamna laž je torej tvrditev, da se ima Trst zahvaliti le Slovincem, da je bilo na trgu bataljonov z nasajenimi puškami. — Završuje pa: Spominjamo se predobro, kako je uboga nemška kri glavnega urednika »Trž. Tagblatta«, dr. Al. Dorna, tekla po Tržaskem tlaku, ko je na čelu velikega števila avstr. patrijotov, in med temi tudi Slovincem, korakal na neki pojav udanosti. To so pozabili irredent. metalci bomb, ki so se bili zvezali z ital. zavratnomorilnimi anarhisti, da bi spravili v nevarnost posvečeno, vsem Avstrijcem sveto glavo našega dobrega, ljubljene cesarja. — Politiške in — da ostanemo moderni — narodno radikalne stranke, ki se vežejo s takim ostudnim izvrzkom človeštva, so canaille, in treba postopati z njimi en canaille.

„Slavia“ piše carju Nikolaju, slaveča njegovo mirovno konferencijo, da bodo od te ločeni milijoni zapadnih in južnih Slovanov, in vendar se bode o njih bez njih odločevalo. Tega ne zasluži češki narod; kar se tiče davkoplachevalcev, so prvi v Avstriji, tudi z ozirom na slavno prošlost, ne zaslužijo tega trpini Slovani na Ogerskem; niti Slovenci in Hrvati. Ne more pa biti carjeva volja, da se vsi ti prezirajo. Treba bi bilo vsaj, da so ministru vnanjih poslov pridelnjeni 3 zastopniki vsakega slovanskega plemena kot slovanski delavni zbor.

O protipoljski šolski politiki piše »Köln. Ztg.«: Zlasti šola je postala v poljskih krajih na Pruskem torišče germanizacije po načelu, kogar je šola, tega je bodočnost. Na Poznanjskem je v mnogih razredih po 100—800 otrok. Samo ob sebi je umevno, da učitelj pri tolikem številu ne more doseči dosti, zlasti ako ne razumejo otroci nemški, a on poljski. Ako tu vlada pospešuje šolo, je to povsem prav. Isto tako je treba želeti, da se otroci naučé nemščine. Saj je to le v njih interesu. Napačna pa je metoda, da se poljskim otrokom podaje pouk v nerazumnem nemškem jeziku, namesto da bi bil ta le učni predmet. Da se otroci tako ne priučé niti poljščini niti nemščini in duševno ostanejo slabiči, o tem se je že mnogokrat tožilo. Tudi učitelj pri teh razmerah ne more imeti veselja do svojega stanu.

Po uradnem poročilu v »Gl. Črnog.« so Turki v Beranah učinili silo 8 letnemu kristjanskemu dekletcu, in vsled tega je nastala razburjenost med kristjani. Od nizamcev so trije bili usmrčeni, dva ranjena; od kristjanov sta dva mrtva, dva ranjena. Knežja vlada se je obrnula na Porto, sultan je ukazal, da se Saad Edin paša vrne iz Berana, da kaznuje krivce in da zadoščenje onečaščeni deklici in njenim roditeljem.

Dopisnik Rimskega lista »Don Chischette« je imel s preds. ital. kluba našega parlamenta razgovor. Bar. Malfatti se je izrazil jako pesimistično o nadejah nemške opozicije. Na preklic jezikovnih naredeb ni misliti, ker so izšle vsled višega ukaza. Vlada namerja rešiti jezikovno vprašanje po zakonu, a ta zakon bi bil le Slovanom v prospeh. — On ne veruje v og. nagodbo. Personalna unija je le vprašanje časa. Slovanska, federalistiška Avstrija se porodi v kratkem. Italijani se ne morejo priklopiti k Nemcem vsled njih postopanja proti Lahom na južnem Tirolskem.

O Bosni in Hercegovini piše »Jedinstvo«, ako bi se obistinila vest, da bi se jima imenoval guverner, da se boji za narod razočaranja. — Osnoval bi se potem nekaj dvor, a pričela bi se germanizacija. Sedaj ta ni tako huda, kakor se piše običajno. V 20 letih okupacije je došlo v deželi mnogo Nemcev, in nemški »Drang nach Osten« bi imel nov teritorij. Avstro ogerska diplomacija nikdar ne pristane, da se združiti deželi s Hrvatsko. Ako pa hoče prebivalstvo samo, jo lahko prisili v to. Hrvatski in srbski prvaki naj se snidejo in razgovoré o tem ter domenijo za jedinstveno delo. Ta sestanek bi bil velike važnosti, ker bi z njim morali računati na Dunaju in v Pešti, a Evropa bi dobila dokaz, da so na jugu še drugi, nego Madjari in Nemci, in da se morajo upoštevati želje teh.

DROBTINE.

V Budejevicah je vpisal nemški prof. Iv. Böhm svojega sina v češko šolo. Radi tega je nastal velikanski hrup; in prof. se v »Traut. Ztg.« zagovarja. Ker je bil sin za gimn. še premlad, ko je dovršil ljudske šole, »sem sklenul, da se priučim češčini, nad čimur se ne more ni najmanje izpotikati noben le količkaj razumen Nемеc in za boljšo bodočnost svojih otrok skrbeči oče. Splošni običaj je, da se nemški otroci v ta namen, da se priučé drugemu deželnemu jeziku, pošiljajo v češke okraje, oz. v šole, ki so v čeških jezikovnih okrajih, in katere pohajajo samo Čehi. Bila mi je ta pot odprta, a rekel sem si, da je pač vsejedno, katero češko šolo pohaja moj sin, in mislim, da se češčini priučim istotako hitro, ako obiskuje jedno tukajšnjo češko ljudsko šolo, ter ga poleg tega poučujem še privatno. Napredovanje sinovo mi kaže, da se nisem motil. Da bi ga dal učiti se češčine šele drugo leto na nemški srednji šoli, v katero vstopi, uže radi tega nisem storil, ker bi mu bilo s tem drugo učenje otežkočeno«.

Poljske gledališke predstave so se pričele v Petrogradu 12. novembra.

Družba sv. Cirila in Metoda pozivlje za dostojno proslavo cesarskega jubileja, ki bodi — vsled cesaričine smrti, — drugačna, nego je bila namerjena prvotno. Podružnice naj oskrbé maše za cesarja ter naj nabirajo jubilejne darove za družbo. Ta je imela zadnji čas mnogo manj dohodkov kot druga leta, zlasti ker je zahtevalo obče žalovanje, da se opusté vse, tudi uže napovedane veselice, ki so druga leta donášala družbi lepih dohodkov. Ta izguba se lahko obilno nadomesti z jubilejnimi darovi, ako se nakloni družbi tudi to, kar bi stale veselice. — Družba goji željo, da bi mogla z jubilejnimi darovi poplačati še velik dolg, kateri je morala narediti, da je pod streho spravila tako potrebno, jedino slov. ljudsko šolo v Trstu, in da je postavila lepo »narodno šolo« v Velikovcu. — Pokrovitelj, ki so vplačali po 100 gl., ima družba uže 238. Vendar se nadeja, da ta prilika navduši za tak domoljubni dar mnogokakega imovitega rodoljuba.

»Nada« podaje podatke o zgodovini srbskega gledališča. Knez Miloš je 1835 pozval v Kragujevac dram. družbo Isakima Vujiča. 1840 se je gled. družba Atanzija Nikolića z dvorom vred preselila v Belgrad. Družba je bila slaba. Polit. razmere so pretrgale predstave. 1851 je bil pri Belgrajski čitalnici osnovan gled. odbor, ki je od vlade dobil stavbišče in 2000 cekinov

za gradbo gledališča, ostale novce je zbiral med narodom. A moral je stvar prepustiti ministerstvu za prosveto. Med tem so izgrale razne družbe; znamenita med temi je bila hrvatska Laza Praporčetićeva. 1863 se je osnoval nov gled. odbor; a šele 1868 se je gradilo in 1869 otvorilo gledišče, ki je šele doneslo srbski dramati ki veči razvitek.

Wolf je dobil uže nad 80.000 gl. »častnih daril«. Njemu se torej njegovo absolutno nemštvo prav dobro splačuje, kljubu temu, da se kaže moža »der Zukunft«, kakor si ga je želel jeden nadarjenih sotrudnikov Wolfove »Ostdeutsche Rundschau«.

24. okt. 1848 je izdal »odbor slavjanskega društva« v Trstu poziv v sloven., hrvat., nem. in ital. jeziku za pristop v društvo, ki je imelo namen dvignuti slovanstvo v Avstriji; zagotovljenje in brambo jednakopravnosti; vzajemnost, zbližanje in sporazumenje vseh slovanskih narodov.

Povodom otvoritve gospodinske šole v Ljubljani je knezoškof dr. Jeglič daroval sv. mašo, po nji so se zbrali udeležniki v vel. dvorani Marijanišča. Dr. Lampe je pojasnil ustanovo te šole, c. sov. Murnik nje zgodovino, ravn. Pirc nje važnost v strokovnem pogledu.

Veleposestnik F. Kalister v Trstu je pristopil kot prvi pokrovitelj z doneskom 100 gl. zavodu sv. Nikolaja v Trstu.

Radi »Naše Straže« pravi »Slov.«, da hoče vse storiti, da vodstvo društva ustreže želji »Sl. N.«, ako je vodstvo narodne stranke izjavi kot svojo zahtevo: »Ako se naj narodna stranka sklene »Naše Straže«, in jo podpišera, mora imeti garancij, da ostane društvo nad strankami. Ta garancija je v tem, da se voli v odbor 5 pristavev kat. stranke, in sicer tiste, katere določiti vodstvu obeh strank.« — Gotovo je ta zahteva opravičena, in zato se nadejamo, da se ji ustreže — a tudi, da naprednjaki nadalje ne bodo »štrajkali«. V delu se naj pokaže istinito rodoljubje.

Kurzi za ruski jezik pri vshodnem seminarju na Berolinski univerzi imajo nad 150 udeležencev. V kupčijskih šolah pa so ustanovljeni taki kurzi kakega pol leta in štejejo 1300 slušalcev. Na novo je ustanovljena stolica ruskega jezika na tehniku v Charlottenburgu.

Vladni zastopnik bar. Winterstein v bančnem subkomiteju javil, da bodo novi bankovci na jedni strani imeli nemški, na drugi madjarski tekst, da pa bo de njih vrednota poleg tega še naznanjena v 8 deželnih jezikih. »Neue fr. Presse« to seveda ni všeč, dasi je uže bilo svoj čas v rabi.

Prva slov. sodnijska razprava po novem civilno pravnem postopanju pri c. k. okr. sodnji v Rožeku se je vršila 17. nov.

Schönerer, Iro in nekateri drugi pangermani so s tovarno šli romat v Fridrichsruhe, kjer je Schönerer govoril ob krsti Bismarckovi.

V Londonu je bil velik meeting na inicijativo »Arbitration Alliance« z namenom, da proslavi carja zaradi njegovega mirovnega predloga. Predsedoval mu je Londonski biskup ter ga otvoril s sijajnim govorom. — Drugi govornik Gledstone je predlagal, da se v katedrali priredi svečana molitev za carja in prospeh njegove velike ideje.

V Vitkovicah je darovala rudarska družba sirotam delavcev v proslavo cesarjevega jubileja 100.000 gl.

V Ljubljani se je 21. okt. mudil Sergij J. Kapčev, načelnik odbora za osvobodjenje Makedonije.

Žensko društvo v Belgradu otvori povodom svoje 25 letnice dom za onemogle starke.

Ostalin od pobaltiskih in pomoranskih Slovanov je le malo. Nedaleč od Gdanskega v jezeru Leba so sedaj našli znamenito steroslovansko ladijo, katero Nemci nazivljejo Wickingerboot.

»Slovanska Beseda« na Dunaju je 22. okt. priredila slavnostno akademijo na čast starosti grofu Harrachu.

Hiša v Krakovu, v kateri je deloval slavni slikar Matejsko, stara znamenita barokna stavba je bila promenjena v Matejgov muzej.

»Češki kvartet« je v Curychu s koncertom 25. okt. dosegel sijajen uspeh. Češko-slov. društvo Hus in češki dijaki so umetnikom izročili venec s trakovi. — Ta kvartet koncertuje tudi na Dunaju vsako leto s sijajnim uspehom.

Simon Gregorčič je poslal J. Nabergoju to čestitko: Visoka slava in globoka hvala Vam na odlično in odločno pismo I. krmilarju vlade naše. Hvaležni smo Vam vsi, gotovo posebno prizadeti. Naj bi resni klic ne našel gluhih uh.

Prof. velike šole v Belgradu, dr. Mil. Vesnić, je izbran rednim članom instituta za mednarodno pravo v Hagu na Holandskem.

V Biali so 16. okt. blagoslovili novo poljsko šolo. Po veliki maši je imel Krakovski kanonik Chromecki propoved. Učencev je 350.

Črnogorski knez Nikola je podelil pisatelju in uredniku »Nar. Listov« Hoičku Danilov red III. vrste; Dunajska vlada pa ni dovolila njegovega sprejetja.

Krakovski »Czas« je slavil svojo 50 letnico. Slavnostna številka prinaša zgodovino lista in slike urednikov.

V prošlavo 50 letnice cesarjeve vlade so zavedni kmetje v Št. Lenartu nad Laškim trgom (Štajersko) ustanovili kmetijsko bralno društvo »Narodna knjižnica.«

»Jednota sv. Metodija« na Dunaju priredi 27. nov. nov. v minoritski cerkvi svečano stužbo božjo povodom cesarjevega jubileja.

* * *

V Velikovu so ustanovile šolske sestre na »Narodni šoli« vzgojišče za deklice, kjer se te vadijo zlasti v ročnih delih. Plačati je treba 8 gld. na mesec za celo oskrb. Slovenski roditelji bodo dajali svoje hčerke rajši v ta nego pa v kak nemučjoči samostan.

»Narodna šola« v Velikovu šteje letos 150 otrok (lani 120).

Srbski mitropolit namerja ustanoviti ženski samostan v Srbiji. V to naj se premeni monastir Manasuj. Igumanica bođe bogata in ugledna Rusinja, ki se je odrekla posvetnemu življenju.

Francoski arheolog Salom. Reinach, ki je 1894 prisostvoval kongresu učenjakov, katere je bosenska vlada pozvala v Sarajevo, da prouče starine te dežele, je napisal obširno izvestje o izkopanih v Bosni ter je priobčil v »Revue d'Anthropologie« v Parizu.

Židinja iz Rusije, gdč. Lidija Rabucovičeva, je imenovana profesorjem bakterijologije v Filadelfiji.

Na povabilo Ljublj. župana se je sošla enketa v posveto vanje, kako naj se vredi obisk Slovencev na svetovni razstavi v Parizu. Župan Hribar je omenjal, da se je pričelo med Hrvatini in Čehi z akcijo za to, in da Slovenci ne smemo zaostati za njimi. Potovalo bi se julija in avg. s posredovanjem tvrdke Schenker & Co. Skupni troški, vstevši 10 dnevno prebivanje v Parizu, so proračunjeni za osebo na 260 gld., ki bi se lahko nabrali z mesečnimi doneski. Sotstavi se oklic na Slovence, in volil se je odbor petorice, a po potrebi se osnujejo še tudi krajevni odseki.

»Glasbena Matica« v Ljubljani je proslavila spomin cesarice Elizabete 20. nov. s koncertom »Sokolovi« dvorani v »Narodnem domu« z Beethovenovo žalobno koračnico iz Ervike, in Mozartovim Rekvijem. Pevovodja Hubad se je pokazal zopet mojstra.

Ljudski znanstveni kurzi za delavce so se pričeli v Pragi in Olomucu.

Ravnateljstvo »Svatobora« razpisuje nagrado 300 gld. iz Naprstekovega fonda za najboljo dramo iz češke zgodovine ali češkega narodnega življenja.

V Pulju so sezidali novo poslopje za drž. nemško šolo. Češki klub svobodomiselnih poslancev je poslal grofu Harrachu adresno k njegovim 70 letnici.

Češki virtuoz na harmoniju, profesor na petrograjskem konservatoriju, J. V. Hlaváč, priredi v Ehrbarovi dvorani na Dunaju 30. nov. koncert; sodeluje njegova hči, gdč. Zoja, ki peva ruske pesni in arije iz ruskih oper.

Bismarčkova proslava v Pragi je bila 8. nov. v raznih gostilnah. Pražani bi tega niti ne vedeli, da niso burši stopali vanje v vsej svoji paradi. Na večer se je nabralo nekaj množice, s katero je bila pred nem. tehniko rabuka.

Velepolestnik dr. Mijo Reiner je poklonil svojo hišo v Požegi in 10.000 gld. za zaklad, ki naj služi za povzdignjenje male obrti.

Belgijski senator Janson se je izrekel o carjevem nasvetu jako priznalno. Tudi ako se njegova namera doseže le deloma, je to velikanska dobrota za človeštvo. Nasvetuje torej, da se v imenu Belgije pošlje carju zahvalna čestitka. To se je soglasno sprejelo.

V Budimpešti je hotelo žensko dobrodelno društvo vprioriti v redutni dvorani nemško gledališko predstavo v dobrodelne svrhe, pri kateri bi sodelovali mnogi umetniki, igralci dvornega gledališča Dunajskega. Magisirat pa je zavrnul njih prošnjo, ker so nemške predstave v redutni dvorani nedopustne.

V Dunajski garnizijski bolnici je umrl stotnik 85. polka, Matoušek. V oporoki pravi, da ste mu bili česka narodnost in materinsčina najdraži na svetu, ter zato ostavlja svoje skromno imetje narodnim zavodom. 2000 gld. češkemu telovadnemu društvu v Velkém Mezeriču, oziroma, ako bi ga ne bilo, obresti v podporo ubogih učencev tamošnje ljudske šole češke. »Ustř. Mat. šk.« 1000 gld., »Nar. jednoti severočeški« in »Nar. jednoti pošumavski« po 300 gld. »Mat. šk.« v Brnu in »Komenskem« po 500 gld.

Slovenska slikarica Ivana Kobilca je v Djakovem, kjer izdeluje portret biskupa Strossmayerja za mestno zborovalnico v Ljubljani.

Kotlarevskega slavnost je bila v Levovu 31. okt.; zajedno je to oslava 100 letnice, ka je izšla prva knjiga v maloruskem jeziku. Bila je to »Eneida« pesnika Kotljarevskega. Rodil se je 1769 v Poltavi, vstopil v vojno službo, iz katere je izstopil 1808 kot kapetan. Umrl je 1838. Poznal je maloruski narod tako, da je slovel kot najboljši etnograf Ukrajine. Njegova »Eneida« je travestija Vergilovega epa. Proslava je bila v gledišču grofa Skarbka v Levovu, kjer se je poleg kantate in pesnij ter konečno apoteoze igrala njegova opera: »Natalka Poltavka«.

»Slovaki in korona sv. Štefana«. Pod tem naslovom prinaša »Slov. Přebled« razpravo iz peresa slavnega prof. J. Baudouin de Courtenay. Za moto mu služi citat iz knjižnice grofa Leva Thuna »Die Stellung der Slowaken in Ungarn«, izdani 1843: »Um die lebenden Geschlechter handelt es sich zu jeder Zeit; ihnen, wenn sie auch eine Minorität bilden, soll Gerechtigkeit wiederfahren; ihre Nationalität, so lange sie besteht, soll geachtet werden; was immer der historische Grund sein mag, der sie ins Leben rief oder eben auf diesen Boden verpflanzte.«

Jugoslov. akad. znanosti in umetnosti imela je 14. okt. sejo, v kateri se je čitala razprava dr. Koste kneza Vojnoviča: o bratovščinah in obrtnih korporacijah v dubrovniški republici (od 13.—18. veka). —

Šumarska akademija se je 14. okt. v Zagrebu slovesno otvorila.

Koperski biskup Naldini je 1710 ustanovil 4 ustanove za bogoslovce slovenske narodnosti, danes pa uživajo iste ustanove 4 Italijani!

Slov. sklad. V. Parmi na čast je priredilo Slov. dram. društvo 23. okt. po predstavi njegovih oper »Ksenija« in »Stara pesem« — častno večerjo v »Narodnem domu«. Napivalo se je mnogo slov. umetnosti.

Župnik M. Merčič v Hrv. Kemljih pri Mošonju na Ogorskem je dr. Ferjančiču naznanil, da daruje svojo knjižnico filozofičnih in matematičnih del prihod, vseučilišču v Ljubljani.

Pri kontrolnem shodu v Ribnici se je rezervist oglašil s »tukaj«, na kar ga je dal stotnik aretovati po žandarjih. Občinski zastop je brzojavno zahteval pri kornem poveljništvu, da se izpusti aretovanec.

O pogrešanju nemških duhovnikov na Češkem se zelo mnogo toži. V Brnsko bogoslovnico se letos ni oglašil niti jeden nemški kandidat. To se deloma razlaga iz tega, da nemški element na srednjih šolah vedno bolj propada, deloma iz tega, ker se toliko obre-

kuje o razmerah v bogoslovnici (v narodnostnem oziru), da noče noben nemški dijak vstopiti vanjo.

Tudi v češ. Budjejevicah je bilo nekoliko rezervistov po žandarmih odvodenih v zapor, ker so se oglasili pri kontrolnem shodu z „zde“. Dotični nadporočnik, sam rodom Čeh, ki jih je dal odvesti, je baje rekel, da za svojo osebo ne bi se protivil češkemu odzvanju, a ako ga naznani kdo, da to pripusti, bode sam kaznovan.

V Plznu je bilo vsakemu rezervistu na prosto voljo dano, oglasiti se z „zde“ ali „hier“. — Kar je bilo drugod velikanska pregreha in ostro kaznovano, je bilo tu dovoljeno.

Levovski mestni svet je sklenul, da v proslavo jubileja osnuje asil za neozdravne bolnike s stroški 300.000 gld., da renovuje cerkev klaririnj v Levovu in pošlje cesarju zahvalno adreso.

V Kranju je knezoškof dr. Jeglič 24. okt. blagoslovil gimnazijsko kapelo, h kateri svečanosti je došel tudi dež. preds. bar. Hein. Mesto je knezoškofu na čast bilo odičeno z zastavami, zvečer pa je bila razsvetljava in serenada. V zahvali je knezoškof obečal, da hoče vse svoje moči zastaviti za mili slovenski narod.

Za spodnještajski jubilejski zaklad je darovala banka „Slavija“ 100 gld., posojilnica v Ljutomeru 50 gld., okrajni zastop Selniški 200 gld.

Iovan Sundečič je 23. okt. proslavil 50 letnico, da je bil posvečen v duhovnika, par dnij popreje pa svojo zlato poroko.

Vereščagin izvršuje dvoje velikih slik: »Napoleon na višinah Borodinskih« in »Odpočitek velike armade«, s katerima hoče pomnožiti svoj Napoleonov ciklus. Slike bodo v prvič razstavljene na slikarski izložbi 1899 v Londonu.

Baltazar Horvath, bivši justični minister ogerski je 28. okt. umrl.

Mostarski »Srbski Vestnik« mora pošiljati list uže v torek glavni cenzuri v Sarajevo, ki ga vrne Mostarskemu cenzorju v pregled, — ako ga hoče izdati pravočasno, to je, v soboto!

Enketa za reformo galiških srednjih šol se je izrekla za jedinstveno organizacijo vseh srednjih šol v nižih razredih ter za delitev v viših razredih v gimnazije bez obligatnega pouka v grščini in realke s poukom v latinščini.

Glavni zbor konsorcija za narodno gledališče v Pragi je bil 23. okt. V upravnem letu 1897/8 je bilo dohodkov 869.000 koron, izdatkov 906.000 K, torej deficit 37.000 K. — Izrazila se je želja, da se nastavi poseben glasbeni dramaturg za opere.

Lužiško srbski duhovnik — pridigar Mosak — Klosopolski v Lubiji je bil povodom 50 letnice pastorstva proslavljen z Albrechtovim redom I. vrste.

Osobje „Amer. Slov. Novin“ je v proslavo 13 letnice tega časopisa priredilo 17. okt. veliko slavnost v Pittsburgu.

Odbor „Narodne šole“ v Ljubljani razpisuje dve darili po 100 gld. in 50 gld. za najboljša mladinska spisa povodom proslave 50 letnega vladanja cesarja. Natečaj do 15. jul. 1899. Ker so letos itak rastle sloven. patrijotični spisi kakor gobe po dežju, zdi se nam ta razpis povsem odveč. — Rajši naj se skrbi za razširjenje od dr. sv. Cirila in Met. izdanih knjižic v isti namen, nego se jim stvarja nepotrebna konkurencija.

Društvo hrvatskih umetnikov ima 14 ustanovnih, 11 izvršujočih in 140 podpornih članov. Ono ima 9 umetniških mesečnikov, 9 umetniških letnikov in 14 zvezkov umet. strokovne literature. Na razpolago mu je knjižnica in čitalnica novega društva hrvatskih književnikov; 28 časopisov in dnevnikov političnega in literarnega obsega.

Grof Muravjev je imel s predsednico „društva prijateljev miru“, baronico Suttnerjevo, dolg razgovor. Dasi je mnogo težkoč, vendar se nadeja, da s časom prodré carjev predlog. Za sedaj pač ni pričakovati obdoga razoroženja ali znižanja vojne sile. A uže to, da bi se ne pomnoževalo več, imelo bi mnogo veljave. Tudi je rekel, da je car sam napisal svoj proglaš.

Viljem II. je v Carjigradu podaril svojemu poslaniku svojo sliko z napisom: „Recht muss Recht bleiben.“ — Poljaki bi se mogli torej tolažiti, da po vrnitvi v domovini Viljem II. ne pozabi tega izreka.

Nadporočnik in prof. na vojaški akademiji v Dun. Novem Mestu je pred 60 leti izdal v nemščini slovnico češkega jezika. — V predgovoru opozarja, koliko vojaštva daje Slovanstvo v Avstriji, in kako važno in potrebno je, da se častniki sporazumejo v materinščini. In to je bilo v dobi nemškega absolutizma, — danes pa se pri kontrolnih shodih zapirajo civilisti-rezervisti zaradi besedice „Zde“.

Češka rodoljubka ga. Maruša Pavla Neureiterjeva je poklonila muzeju hrvatske moške obrtne šole fotografije plastičnih spomenikov, ki so bili 1895 razstavljeni na češko-slov. narodopisni izložbi. Zbirka šteje 499 fotografij.

Na Brnski univerzi v Švici se je nastanila prva privatna docentka, filozofka dr. Tumarkin iz Odese.

V Kikindi se je 4. novembra završila pravda proti 32 socijalističnim kmetom, ki so se uprli zatiranju. 22 je bilo oproščenih, ostali obsojeni na zapore radi nasilstva proti oblastnijam in hujskanja; glavni krivec pa na 13 let ječe radi, teh pregreh in radi umora.

DIJAŠTVO.

Na Ljublj. realki je bilo — kljubu protekciji in zagovorom nemško-nacionalnih profesorjev, — izključenih 5 dijakov, ki so pridili na javnem prostoru pangermansko demonstracijo.

Nemško-nacionalni dijaki Dunajski so 3. nov. pri Wimbergerju imeli veliko žalobno slavlje za Bismarckom.

V Monakovu je 2. nov. priredilo 9 dijaških zavez na vseučilišču Bismarcku v slavo zvečer sprevoz z bakljami na pokopališče.

V Mariboru so hoteli dijaki ustanoviti kurz za slov. stenografijo, a dovolii se je le onim, ki uže znajo nemško stenografijo.

Ptujski ravnatelj Tschauet je petošolcem povedal, da je mesto nemški jezikovni otok ter da gimnazij vzdržujejo Nemci; zato se morajo menda tudi dijaki preleviti v Germane?

Na Levovski univerzi so se pričeli akad. kurzi za ženske.

8. nov. na obletnico bitke na Beli Gori se je kakih 130 čeških akademikov zbralo na bojišču ter si ogledalo pokopališče in cerkev in naposled slo v gostilno. Mnogo policistov in žandarmov je zabilo pevanje in skupni povratek v Prago.

Srbska mladina v Zagrebu je 30. okt. soglasno sklenula, da pošlje knezu Nikoli Črnogorskemu zahvalno adreso za njegovo srbsko politiko.

Romunski dijaki pravne akademije v Vel. Varadinu so podali proforskemu zboru protest, da se je vsled denunciacij nekaterih madj. listov pričela proti njim disciplinarna preiskava. Ako se poslužujejo materinščine, prirejajo prijateljske večere, romunske koncerte itd., imajo za to pravo, katerega jim ne sme zabraniti nikdor. Ta protest so poslali tudi vsem romunskim listom v objavljenje.

Hrv. akad. društvo „Veletit“ v Innsbrucku je na prvoo redovitoj glavnoj skupščini, držanoj 5. nov. t. l., izabralo sledie i upravni odbor: predsednik: Cirilo Kalebić, cand. med.; podpredsednik: Ivan Ivanišević, stud. med.; tajnik: Zlatko Hafner, stud. iur.; blagajnik: Ivan Rendić, stud. iur.; knjižničar: Franjo Kocuvan, stud. med.

RAZGLAD PO SLOVANSKEM SVETU.

A) SLOVENSKE DEŽELE.

Kranjsko. Dež. nam. baron Hein je bil voljen častnim meščanom v Metliki. »Slov. List« kritikuje tako postopanje. Prav ima. Taka politika spominja na politiko tistih slov. nskih županov nekkih trgov ki so imenovali bar. Depretisa, tedanjega Tržašk. namestnika, častnim občanom in s tem utrdili ne le njemu tla, temveč tudi sistemu, ki traja na Primorskem do danes.

Cesar je potrdil v dež. zboru kranjskem skleneni zakon, s katerim so se za kmečke občine vvedle direktne volitve v dež. zbor.

Nemški veleposestniški poslanec grof Ervin Auerberg je odložil deželnozborski mandat kranjski.

Primorsko. Šhod primorskih učiteljev 3. nov. je bil dobro obiskan; udeležili se ga pa niso ital. učitelji. Ukrenilo se je, da se izroči spomenica sloven. deželnim poslancem v slovenskem, hrvaškem in v italijanskem jeziku. Istrsko in goriško učiteljstvo pošlje skupno deputacijo na Dunaj k cesarju in naučnemu ministru. — Obsojala se je osebna polemika po slov. listih pri razpravi učiteljskih stvarij.

Tržaško. Polit. dr. »Edinost« je 13. nov. zborovalo v Trstu. Odslej hoče to društvo spremeniti svojo taktiko v toliko, da nastopi iz rezerve polit. opazovalca primorskih odnosov in kritikovanja sistema, v odločno opozicijo nasproti vladi in njenim nameram, v pogledu sloven. in hrv. narodnih gospodarskih teženj. — Med resolucijami so znamenite: 1) vlada v Trstu naj vendar uže reši 14 let trajajoče tržaško šolsko vprašanje in se konkretno izjavi, ali hoče v Trstu ustanoviti sloven. ljudsko šolo na drž. troške ali ne. 2. vlada se naprosi, da reši ali pripomore k rešitvi vprašanja o osnovi samostojnega okr. glavarstva za tržaško okolico. Trž. magistrat je dal grofu Badeniju v tej stvari krive informacije. 3. pri obnovitvi avstro-ital. trg. pogodbe naj se prekliče vinska klavzula, ki onemogočuje domače vinarstvo. 4. za ustanovitev drž. gimn. s hrvat. učnim jezikom v Pazinu. 5. resolucija o ribiških razmerah na avstr. morskem pobreežju proti predrznostim ital. Čožotov. 6. poziv na vlado, da sili izvestna tržaška podjetja, ki so obvezana po pogodbi, da sprejemajo v delo le avstr. domačine, da ne kršijo te pogodbe. — Dr. Ribač opisuje tržaške razmere. Tu je bil od avstr. drž. policije zaprt človek zaradi klica: »Živila Avstrija!« Omenja slučaj Reinelt, ki je za osebno prihodnino naznanil le 3 milj. imetja, 20 milj. pa utajil. Finančni ravnatelj dr. Schuster tega kot vesten uradnik ni mogel sprejeti in je moral radi tega ostaviti svojo službo. Škedenjski plavži kranjske obrtne družbe so dobili svoboščino davkov za 25 let pod uslovjem, da sprejemajo le delavce domačine. A oni tega ne storé, istotako ne Tržaška tramvajška družba.

Polit. društvo »Edinost« je priredilo od zadnjega občega zbora 5 sijajno pesvših javnih shodov v okolici tržaški. — 30 jul. 1897 se je v Ljubljani na shodu sloven. in hrv. poslancev sklenulo glede Primorske: »Sedanji vladni zistem se mora z ozirom na neznosne razmere slov. preb. premeniti v najkrajšem času, in to tem bolj, ker so se razmere izza minulega zasedanja posl. zbornice še poostrele v vsakem oziru Vlade, ki ne bi zadostile vsem tem tu izraženim zahtevam, pa bi zbrani poslanci ne smeli podpirati.« A razmere so ostale in se celo poslabšale. 17. septembra 1897 je bil v Ljubljani vsesloven. in istrsko hrvat. shod. Tu je govoril o istrskih odnošajih posl. Spinčić. — V tej dobi so bile troje volitve. One v komisijo za odmerjenje prihodnine se Slovenci niso udeležili, a društvo je prosilo vlado, naj se pri imenovanju njenih členov ozira na slov. preb., kar se je deloma zgodilo. Za volitve v zavarovalnico za nezgode, kjer se slovan. delavcem godé mnoge krivice, se je pogajalo z Ljublj. odborom, z dalmat. rodoljubi in — žal, bez uspeha, s socialisti. Žal, da v zavodu, ki obsega vso Primorsko, Kranjsko in Dalmacijo, gospodari vsled neugodnega volilnega izida nekaj Tržaških gospodov. Pri volitvi v cenilno komisijo za odmerjenje dohodnine je v 3. raz. okolice zmagal sloven. kandidat Kljuba premestitvi Rinaldijevi je ostalo vse — pri starem. — Povodom cesaričine smrti je poslalo društvo deputacijo dež. namestniku, da naj sporoči sočutje vladarju. — V okt. je bila v Bar-kovljah slavnost v spomin Drag. Martelanca. Rekurze Trž. magistrata je upravno sodišče zavrglo. Slovelec sme torej vendar še na tržaški zemlji častiti svoje mrte dobrotnike. — 2. dec. proslavi društvo cesarski jubilej, in zato se je osnovalo »dijaško podporno društvo« v Trstu. — Dr. »Ed.« je bilo zastopano pri slav-

nosti Palackega v Pragi, na slavnosti v Sežani in na Proseku; brzojavne pozdrave je poslalo v Krakovo k slovan. pobratimstvu, na Mickijevićevo slavnost, na shod županov v Ljubljani, na odvetniški shod in na shod na Sušaku. Obveščalo je poslance na Dunaju, zlasti seanimalo za nesrečnike v zaporu radi lanskih volitev in hotelo po-lati deputacijo na Dunaj radi tega. — 2. apr. 1898 je otvoril list »Edinost«, glasilo društva, svojo lastno tiskarno v Trstu.

Po dvodnevni obravnavi radi izgredov v Nabrežini proti ital. delavcem je Tržaško sodišče obsodilo 11 obtožencev (od 15) v zapor 20 dni do 20 mesecev.

Dež. sodišče v Trstu je 9. nov. potvrdilo razsodbo I. instancije, obsodbo Spadonija radi razžalitve Nabergoja na 50 gld. globe ali 10 dni zopora.

Jezikovnim pravom Stovencev in Hrvatov se upira najbolj drž. pravdnistvo v Trstu. Ob protital. demonstracijah na Primorskem ob cesaričini smrti je vložilo samo italijanske obtožnice proti vsem Slovencem.

Tržaški mestni svet je sklenul, da se nazivlje novi pristaniški zaliv pri sv. Andreju po cesarju, ter da se osnuje bolnica za neozdravljive, nazvana »ustanova nadvojev. Marije Valerije«.

Pred Tržaškim sodiščem se je 18. nov. završila obravnava radi izgredov proti šolski zgradbi »Lege nazionale« v Devinu. Župan Ples je obsojen na 8 mesecev težke ječe, 18 tožencev na zapor od 6 tednov do 16 mesecev ječe. Tri obtoženke so oproščene. Obsojenci morajo »Legi« poravnati provzročeno škodo.

Istra. V Pnlju je bila po mnogih zaprekah otvorena »hrvatska ljudska šola« dr. sv. Cirila in Metoda za Istro« v predmestju Šiana.

Goriško. Goriški magistrat je polit. društvo »Slogo« obsodil na globo 50 gld, ker za svoje novo šolsko poslopje ni izposlovalo prej prebivalnega dovoljenja, nego se je otvorila.

Goriški slovenski dež. poslanci izjavljajo, da bez obveznih garancij, od stra i vlade, ne opusté abstinencije. Jeden najtehtnejših razlogov za abstinencijo je, da se upogne upiranje Italijanov proti osnovi deželnega šolskega zaloga, po katerem naj bi se zboljšalo materialno stanje učiteljev.

Pred goriškim sodiščem je bila razprava proti onim Slovencem, ki so povodom cesaričinega umora od tovarnarja Muliča v Batujah, kateri ni hotel razobesiti žalne zastave, zahtevali, da odpusti laške delavce. Obsojenih je bilo 23 tožencev v težko ječo od 14 dni do 5 mesecev. Prestali pa so uže 2 meseca zopora. »To imate za vašo lojalnost in za vaš patriotizem« — se rogajo Italijani . . .

Štajersko. Shod kršč. soc. polit. društva »Naprej« v Celju 6. nov. je bil v »Narodnem domu« pri obili udeležbi. Drž. posl. Žičkar je poročal o svojem delovanju v drž. zbornici. Kapl. Kržišnik je govoril za ugodno nagodbo z Ogersko in pobijal socialno demokratska načela. — Dr. Hrašovec je opisoval revščino slovenskega naroda v polit. pogledu ter predložil 5 resolucij: 1. v ljudske šole ne sme razun materinščine priti noben drug jezik; 2. nemško-slov. gimn. v Celju in Mariboru se morati popolniti v više; 3. vsi pečati in napisi javnih oblastij po Slovenskem morajo biti dvojezični; 4. za slov. ljudstvo se mora povsod uradovati v slov. jeziku; 5. vlada naj takoj odredi, da se ustanovi pri Graškem nadsodišču slovenski senat, dokler ne dobimo slov. nadsodišča.

V Gradcu je imel na občem shodu nem. napredne stranke 10. nov. dr. Klima govor o tem, je li bilo umestno, da se je v nagodbenem odseku slavil predlog, o katerem je bilo gotovo, da ne bo sprejet. In je li bilo glasovanje res potreben povod za razpršenje konferencije predsednikov? Je li bilo treba, da so se na shodu zaupnikov slavile nove prepirne točke in pomnožila razdraženost. Nadeja se, da ne bo dolgo, da izginejo ti voditelji, ki uspevajo le, dokler je prepir.

Pri zaprisegi Graškega župana dr. Grafa je dež. nam. Bacquehem opominjal k gojenju dinastičnega čustva in patrijotičnega mišljenja, ki je jedina vez, družča vse narode v državi. Župan se je spominjal zadnjih Graških dogodkov in izjavil, da bode mestni zbor vedno vršil svoje dolžnosti, a svobode mnenja si ne da kratiti.

Pri blagoslovljenju novega marenberskega šolskega poslopja je bila vsa slavnost izključno nemška; na šolskem poslopju je vihrala frankfurterica, in krajni šolski načelnik Jos. Schober je govoril pred otroci o sedanjem polit. boju med Slovenci in Nemci.

Koroško. Ljubljanski knezoškof se je 3. novembra pripeljal v Celovec na obisk krškega škofa. V noči so napadli Celovski pouličnjaki škofovo palačo in pobili par oken. »Freie Stimmen« ne pišejo ničesar o surovem napadu, pač pa sumničijo škofa, da je došel kot politični agitator za Slovence na Koroškem.

B) OSTALI SLOVANSKI SVET.

Obče. Drž. sodišče je 9. nov. razsodilo o paralelki na nemški deški šoli staromeški v Pragi. Ugodilo je pritožbi mesta. Ker je zastopnik dr. Lenoch proizvedel, da bi se morala paralelka ustanoviti le radi gojencev v Pragi prebivajočih, a mesto ni dolžno skrbeti za tuje šolske otroke, je drž. sodišče izjavilo, da se gojenci, ki so le zaradi šolskega obiska, ne pa stalno, v kakem kraju, ne smejo šteti kot pripadajoči v isti šolski okraj.

Najvišje sodišče je 12. nov. razsodilo, da je više sodišče v Gradcu dolžno, sprejemati slovenske spise, reševati jih v istem jeziku in dopuščati strankam in njih pravnim zastopnikom, da se smejo posluževati sloven. jezika.

Upravno sodišče se je izreklo, da je pravoveljavni izrek prve komisije od strani deželnega šolskega sveta, da je Catinellijeva vojašnica sposobna za sloven. ljuško šolo v Gorici, in so vsled tega nezakonite vse poznejše odredbe. Lahki so od veselja priredili v Ločniku slavlje. V Gorici tega niso hoteli stvoriti od strahu pred bojkotom.

V državni proračun za 1899 se je postavila vsota 100.000 gld. v svrhu ustanove češke tehnične na Moravskem.

Vojno min. je izdalo ukaz, da se mora stotnik Wiesner, ki je rezervistom, ko so se oglašali z »zde«, naročil, naj le vsak klicanec stopi iz vrste, ne da bi se oglasil — strogo kaznovati, ker je bil v službi popustljiv, ko je moral vendar skrbeti za to, da se vsakdo oglasi po zapovedi s »hier« ali pa, ako ne stвори tega, strogo kaznuje zaradi nepokorščine.

Parlamentarno. Posl. Danielak, Szponder in Zabuda so izstopili iz Stojalovskega skupine »radi parlamentarne politike v narodnem in socijalnem oziru, radi pogajanju z vlado bez njih vednosti in radi sovraž-

nega stališča napram parlam. zastopnikom bratskega češkega naroda.«

Poljski klub je 13. nov. izrazil svojo ogorčenost radi zalitve poljskega naroda po Wolfu in svojo zahvalo posl. Gniewoszu za viteško obrambo. Nato se je posvetoval v tajni seji o proganjanju Poljakov na Pruskem in o nagodbi z Ogersko.

Drž. posl. Fořt je odložil mandat kot člen nagodbenega odseka.

Na poziv preds. drž. zbornice, dra. Fuchsa, so se 17. nov. sošli predsedniki vseh klubov in sklenuli, povodom ces. jubileja imeti 25. nov. slavnostno zbornično sejo.

V nagodbenem odseku je 21. nov. opozoril dr. Lecher na to, da je konsorcij iz Nemčije dobil koncesijo za sladkorne tovarne v Srbiji ter vprašal vlado, ali se to zлага z avstr. srb. trg. pogodbo!

Dunaj. Dunajska češka društva so 5. nov. v veliki dvorani glasbenega društva Dunajskega priredila slavnost Palackega. Došlo je tudi več čeških in drugih slovanskih poslancev in druge slovanske gospode. Občinstva je bilo razmerno mnogo, vendar le premalo gledé na prostor velike dvorane z galerijami. Češka društva so se primerno pripravljala, in novine so tudi dovolj kazale na pomen slavnosti, ne le radi Palackega, temveč tudi radi življa Dunajskih Čehoslovanov. Nemške radikalne novine so uže pred meseci hujskale proti tej slavnosti in bi bile radi videle, da bi Čehi ne dobili prostorov zanjo. Nemško in sosebno italijansko občinstvo bi bilo demonstrativno napolnilo prostore v takem slučaju, in da bi jih ne bilo dovolj doma, zvalili bi bili gostov od daleč okolo. Čehoslovani Dunajski in drugi Slovani pa so ob tej priliki pokazali, da niso še dozoreli v toliki meri. Med ¼ milijonom Čehov in ostalih Slovanov je pač na Dunaju nekaj tisoč takih, ki bi se ne zbal ne vstopnine, ne terorizma nemškega, in vendar se niso zbrali, kakor bi se bilo spodobilo, in kakor bi bilo slovanski stvari na korist. Taka nemarnost je vredna posebne graje. Saj se nemški radikalcji potem le posmehujejo očitno in za hrbtom; z jedne strani hujskajo, kakor da bi se, kdo ve, kakó, češki živelj na Dunaju pospenjal; z druge strani pa vidi nemško občinstvo, da takega elementa mu se ni treba bati, in naj Kolisko, Fochler et Co. še toliko ropotajo po Dunajskih društvih in zastopih proti Čehom.

Kar se dostaje programa, sestajal je iz pozdrava, ki ga je sestavila Eliška Krásnohorská, iz 2 moških in jednega mešanega zbora, v sredi iz govora drž. posl. dr. Žáčka. Pevski zbor je štel kakih 150 pevcev in pevk, ki so krasno, točno izvrševali svoje zadače; pevovodja »Lumira« Jan Stiebler je mojsterski izvežbal in vodil zbor. Vmes je prof. Klíčka iz Prage igral na velike orglje fantazijo na Smetanovo simfonisko basen Vyšehrad in je občinstvu ugodil toliko, da je moral dodati še drug komad. Dr. Žáček pa je označeval v daljšem, jasno in lepo podanem govoru Palackega kot učenjaka, historika, politika in kot značaj. Njemu in pri vsaki točki izvrševalnega programa je kazalo občinstvo veliko zadovoljstvo. Izvršba je in vsa priredba je bila dostojna velikega Čeha, in le, kakor rečeno, zanikarnost tistih, ki bi bili morali priti, pa so izostali, je skazila po svoje nekoliko ta slavnostni večer. — Drugi dan je bil v »Slovanski Besedi« prijateljski večer.

Dne 6. nov. je bil drugi predpisani obči zbor »Kluba avstr. narodnostij«. Bile so dopolnilne volitve v upravni odbor, po tem pa se je razpravljalo o organizaciji Čehov Dunajskih. Upravni odbor je dobil za- dačo, da do drugega občega zbora pripravi vse potrebno za vseobsežno organizacijo Dunajskih Čehoslovanov. Isto vprašanje se je razpravljalo 7. nov. v jedni sekciji tega kluba. Klub avstr. narodnostij bi rad videl, da bi tudi drugi Slovani pristopili ter zasnovali svoje sekcije v klubu; a Dunajski Slovani se brigajo za vse drugo, kakor pa za politične stvari, ki se dostajajo tudi njih. Zabavljati se — to je vrhunec vsega javnega delovanja Dunajskih Slovanov. Nebrižnost se bode nad nami maščevala tudi tukaj, a prepozno.

V ljudski dvorani Dunajske mestne hiše je bil 13. nov. shod socijalno-demokratskih krojaških pomočnikov. Magistrat pa je prepovedal referat v češkem jeziku!

Na Dunaju je bil 13. nov. v dvorani nižeavstrij. obrtnega društva pod preds. dr. Fuchsa shod delegatov za projekt za drugo železniško zvezo s Trstom. Shoda so se udeležili poslanci, zastopniki trgov. zbornice Dunajske, olomuške, solnograške, goriške in beljaške, in zastopniki gospodarskih društev. Poročevalec inženir Büchler je pojasnil prednosti Predelske železnice čez Ture nasproti oni čez Karavanke ter omenil Reko, ki je vsled patronancije ogerske vlade uže v marsičem prekosila Trst. Resolucija pozivlje na zgradbo Predelske železnice.

„Кружокъ любителей русскаго языка“ (Kružok ljubiteljev ruskavo jezika) je imel zopet obče zborovanje, katero ja pokazalo, da letos je uže več zanimanje za to na Dunaju toliko potrebno društvo. Došlo je k zboru mnogo dijakov, sosebno tudi slovenskih, pa tudi drugih slovanskih rodoljubov, največ čeških. Glavna točka so bile volitve novega odbora. Dosedanji predsednik odvetnik dr. Kožič se je odpovedal radi nedostajanja časa. Izvoljen je bil častnim členom društva. Novi predsednik pa je g. Ščavinskij. V odboru so malone vsi stari odborniki. Iz letnega računa se je razvidelo, da so nekateri slovanski rodoljubi žrtvovali v podporo društva večje zneske, in tega se nadeja društvo tudi v bodoče. Sicer pa bode letos mnogo več členov, ki se bodo poučevali vsaj v 2 oddelkih, v I. in II. tečaju. Členarina omogoči uže sama tudi kak zabaven večer, jeden bode sredi decembra. Odbor se trudi, da dobi povoljno ruskih knjig in časopisov; odločil je tudi, naj bi »Slovanski Svet« bil organ tega društva. Vsled tega bode naš list poročal o vsem delovanju »Kružka«, ki je od lani dobil uže več posnemalcev po raznih slovanskih mestih.

Češko. Dež nam. Praško je potrdilo zavezo čeških katol. društev.

Proslava Riegrove 80 letnice v Pragi bo 9. dec. s slavnostno predstavo (Dvořakova opera »Jakobin«) v nar. gled., 10. dec. se poklonijo slavljencu zastopniki avton. oblastij in cruštev v vel. mestni dvorani in mu izročé adresno. Popoldne bo banket in zvečer slavnost na Žofinjskem otoku.

»Čas« je prinesel vest, da so dolgovi mesta Praškega v 2½ letih narastli od 21 milj. Župan mu je poslal popravek, da se je najelo le 12 milij., in so se uporabili: za asanacijo, za elektr. železnice in centralo in za investicije, a je preostalo še od tega mnogo gotovine. Ker list ni sprejel popravka, je župan imenoni

mesta vložil tožbo. Nemškonac. listi so bili porabil »Časove« podatke proti Praškemu mestnemu zastopu.

Dr. Fr. Lad. Rieger slavi 10. dec. svojo 80 letnico. Praški rodoljubi pozivljejo vsa avtonomna zastopstva in društva na Češkem, da primerno proslavé ta dan.

V Litomericah je bil 16. nov. pred porotniki Tepliški policist Faber, ki je bez vsakega povoda iz narodnega sovraštva pobil češkega delavca do smrti. Kljub izjavam prič so ga porotniki oprostili z 9 proti 4 glasom in tako potrdili politični umor.

Wolfovci zaresno pripravljajo češke Nemce nato, da bi odpadli od Rima in pristopili k protestantstvu. Slovanske urednike so zapirali, ko so pisali samo o cirilometodijski cerkvi v uniji z Rimom; kmalu se pokaže, s kako mero se meri pa pri nemški irredenti, ki ima vse druge cilje, kot pa jih imajo tisti, ki se bore za slovanski kulturni program.

V mladočeškem klubu v Pragi, 19. nov. je dr. Engel poročal o nagodbi. Pričetkom je bila nadeja na poboljšanje nagodbe. Vlada je izjavila, da se ne protivi spremembam, in zato je treba počakati na konečni elaborat. A radi financij ne smemo puščati polit. stališča izpred očíj. Nemci so rekli, da sprejmejo nagodbo, ako so preključijo jezikovne naredbe. Tako ne bi mogli doseči Čehi polit. uspehov in izgubili bi še dosedanje. — Zato tudi ni možno, da se očita mladočeš. posl., da so prodali svoje glasove za nekatere koncesije. Logika jih je dovedla do zbližanja z vlado in desnico. Desnica ima v podstavo adresni načrt, to j. ravnopravnost narodov in razširjenje deželne avtonomije. Dr. Fořt je dokazal, da se škoda, katero utрпи Avstrija pri nagodbi pri tarifah, niti ne poravnava, ako se kvota poviša na 34,4%; ona bi morala znašati najmanj 42% za Ogorsko. — Dr. Ed. Gregr pravi, da je nova pogodba mnogo slabša od stare. Grofu Thunu se je izročilo 26 postulatov, katerih sicer ne sme prijaviti, a kar se tiče državnopravnih zahtev, med njimi ni nič določenega. V narodnostnem pogledu so oni zelo pomembni. Za češko tehniko je sicer ustavljenih 100.000 gld., a s to vsoto se ne more ustanoviti. Za razne institute pri nemški in češki univerzi v Pragi se je pred 8 leti obljubilo 8 milj., a vendar čaka češka univ. še danes zaman nanje. Dokler ni tehnika dozidana, ni še gotova.

Moravsko. Olomuški nadškof dr. Th. Kohn je slavil svojo šestletnico biskupstva. Moravski klerikalci so mu pevali slavo. A vendar morejo z njim biti zadovoljni le Nemci in Židje, — in to je umevno pri njegovem pokolenju — Čehi mu so manj hvale dolžni. Teh si menda tudi ni hotel pridobiti s tem, da je za 8. nov. na proslavo češke pobitke na Beli Gori — zaukazal v svoji biskupiji zahvalnice!

Proti češki tehniki na Moravskem je bil 20. nov. v Brnu velik shod. Posl. d'Elvert je spominjal na impozantni pojav Nemcev proti češki visoki šoli od dne 5. junija. A bil je to glas vpijočega v puščavi, Danes je ustavljenih 100.000 gld. v proračun za češko tehniko. Celo šolski listi priznavajo, da zanjo ni absol. nobene potrebe, ker zahtevajo, da se takoj osnujejo štipendije in nove češke realke, ker bi sicer za tehniko ne bilo slušateljev. Tudi statistika kaže, da je na češki tehniki v Pragi bilo 1888 do 1898 vpisanih od 21—63 dijakov iz Moravske; na Brnski od 18—52 dijakov česke narodnosti; na obeh torej od 45 do največ 117. — Na-

dalje opisuje veliko vrednost nemškega jezika in nevarnosti za preveliko produkcijo absolv. čeških tehnikov, ker bi skoro izključno v nem. rokah nahajajoča se velika obrt teh ne sprejemala, in bi oni morali iti v meštne, deželne in državne službe; s tem pa bi izrivali od tod nemške uradnike. Ako bi Čehi ne hoteli tehnike v nemškem, temveč češkem mestu, bi se ji Nemci toliko ne upirali. A zahteva ni iz potrebe, temveč iz agitatorskih namenov. Ustanovi se ognjišče vednim narodnostnim preprirom. Nemci bodo v kratkem imeli v moravskem dež. zboru neizprosen boj za obstanek proti Slovanom in z njimi združeni vladi. Za' o pa je nerazrušno jedinstvo sveta narodna dolžnost *vseh Nemcev in glavni cilj priboritev prava samodoločbe za vsako narodnost in največje delitve pri obravnavah o narodnostnih stvarih*; saj gre za to, da obranimo narodni značaj nemških mest in zlasti Brna. Vlada mora ustanoviti nemško vseučilišče v Brnu, potem naj uže ustanovi češko tehniko kje v kakem češkem mestu, da vsaj tako ne oškoduje Nemcev v njih najvitalnejših interesih. Velikošolec Hromatka je nasovetoval resolucijo, v kateri se protestuje proti češki tehniki v Brnu in zahteva nemško vseučilišče. — Nato se je pevala »Wacht am Rhein«. Dijaki so šli med pevanjem nem. pesnjem do „nemškega doma“.

Sileško. Dopolnilna drž. zb. volitev v Opavi je donesla zmago nem. nac. Kudlichu, z 896 glas. proti liberalcu Skasiku s 396 in kršč. socijalistu Lorenczuku s 139 glasi. Čehi so se vzdržali volitve.

Galicija. Dne 11. nov. se je odpravilo izjemno stanje v nadaljnjih 16 okrajih, tako da je samo še v 8, in sicer v onih, kjer se vrši še sodna preiskava proti izgreznikom.

V Levovu se je 21. nov. po svečani službi božji odkril spomenik kralju Sobieskemu. — Od Dunaja, kateri je kralj rešil od turške oblege, ni bilo nobenega udeleznika. Seveda bi nemški značaj tega mesta najbrže ne dopustil hvaležnostnega spomina slovanskemu rešitelju.

V Krakovu je bil 21. nov. shod socijalistov. Posl. Daszyński je opisoval polit. situacijo in vzroke galiških izgrediv, po njegovem mnenju so to: klerikalna agitacija, nizko kulturno stanje, nedostajanje šol, beda med narodom, sebično postopanje zlahte.

Hrvatsko. Krog hrvatske dež. vlade se razširi tako, da poleg sedanjih odborov: za notranjo administracijo, za pravosodje in za prosveto, pride še novi odbor za gospodarstvo. Načelnik mu postane dr. Ivo Mallin.

Memorandum večine v srbskem narodno-cerkvenem saboru v Karlovcih izraža vladarju sočustvo povodom cesaričine smrti; nato izvaja, da ni mogel ugoditi zahtevi kralj. komisarja, da naj pred vsem razpravlja o načrtu novega srbskega narodno-cerkvenega ustava ter do njegovega rešenja odloži vse druge predmete z dnevnega reda. — Sabor je ustanovil svoj dnevni red povsem v okviru zakona, pri tem oziraje se pred vsem na nujne administrativne posle, ki uže več let čakajo rešitve, n. pr. ustanovljenje avtonomnega proračuna, katerega uže več let ni, in bez katerega vsa avt. cerkveno-šolska uprava in uprava fondov nima zakonite finančialne osnove; potem pregled izvestja za več let in nekatere nujne šolske stvari. — Kongres je mislil, da le tako izvrši svojo zakonito

dolžnost, ako več let zastale admin. posle reši. A nepričakovano ustavljenje sej je vse pustilo in suspenso. Uže je več nego leto dnij preteklo, da je to odloženje kongresa po komisarju izvršeno in preprečeno njegovo zakonito delovanje. Sicer so bile nekatere privatne konferencije pri patrijarhu, a bez dovolinega uspeha. Vsled nerednih in pretrganih sej, dosedanji avtonom. organizem ni mogel razviti se in pokazati svoje delovanje, da bi se ono moglo presoditi in na njegovo mesto postaviti kaj drugega, kar ne odgovarja dosedanjemu narodnemu razvitku na cerkv. in kulturnem polju. Sicer pa je nar. cerkv. sabor 1879 poleg drugih tudi te uredbe po kr. og. minist. predložil v najviše odobrenje, a jih 1886, torej čez 7 let, dobil vrnene bez pripomnje. Dasi je bilo onemu saboru izraženo najviše priznanje za uspešno delovanje. — Isto se je zgodilo od 1835 od sabora skleneni in predloženi osnovi o preuredbi patrijarhove volitve in nekaterim organiz. uredbam sabora 1892. — Sklepne račune in proračune ima sabor pregledati, predno jih izroči državni oblasti v vrhno kontrolo. A račune 1897 in proračun 1898 je moral na zahtevo ogerske vlade izročiti, predno je mogel razpravljati o njih. — Na ta način je vsa po zakonu zajamčena nar. cerkv. in šolska avtonomija iluzorna. Posledice tega ravnanja ovirajo hodočnost in uspevanje te avtonomije, in stvarjajo v srbskem narodu razdraženost, katera se mora prepričati v interesu ustavne vlade in naroda. — Da torej odstranijo zle posledice in dovedejo zakonito delovanje, prosijo vladarja, da naj podaljša 25. jul. (6. avg.) na nedoločeni čas obustavljene seje srb. nar. cerkv. sabora ter začneva zakonito mu pripadajoče samostalno določanje dnevnega reda. Podpisanih je 59 sab. članov.

Ogersko. V og. zbornici je Bartha 22. oktobra interpeloval, je li res, da je skupni finančni ministr. v banko v Lipsiji sklenul pogodbo za 11 milij. gld. za železnice v Bosni? Ali pozna ogerska vlada uslovja tega posojila in je li privolila v to? Ali se ji zdi pravomočno z oz. na zak. 1860 član 6. § 3. in ali ima garantije, da se naredba v Avstriji, ki je nadomestila slični zakon, razveljavi, še predno se prevzame posojilo?

Kossuth je hotel v Segedinu 23. okt. na ljudskem shodu govoriti proti skupnemu carinskemu ozemlju. Socijalisti pa so se polastili prostora, kljub temu, da ga je varovala požarna bramba ter prisilili Kossutha, da je imel drugod svoj meeting, katerega pa se ni udeležilo niti 2000 oseb.

V ogerski zbornici, kjer je opozicija 25. oktobra delala škandale, 26. okt. pa poslala dolgovozne govornike v boj, je Geza Polony vprašal min. preds., »je li min. preds. znano o shodu, ki se je vršil na Trsatu od hrvat. stranke prave in sloven. posiancev avstr. parlamenta, da se je pod zaščito neeksistujočega hrvat. državnega prava sklenula zveza, da se prevede ločitev delov h koroni sv. Štefana spadajočih dežel? Ali misli, da so te spletke s kazenskim pravom, ki velja za dežele korone sv. Štefana in Trsat, v soglasju? Ali je vlada preskrbela, in kako, da se take proti časti in integriteti ogerske države naperjene pobratimske spletke zabranijo in kaznujejo?

V ogerski obstrukciji sta se 30. okt. izjavila grof Stefan Tisza in posl. Polony pred svojimi volilci. Prvi je povdarjal, da ne opusté nič od deželnih prav, ako so razmere take, da je dobiček, če se sklene pogodba

z Avstrijo. Tudi opozicija ne more dokazati njene škodljivosti. V Avstriji so zmešnjave, in težišče monarhije se vedno bolj približuje Ogerski. Ta je pred veliko politično stitvacijo, in v veselje sovražnikom ne sme sama uničiti svoje bodočnosti. — Geza Polony pravi, da 1867 ni bila sklenena pogodba z Avstrijo. Bil je sklenen le zakon, ki se more, kakor vsak drug, preurediti. Nadeja se, da se sedaj ne bo mogla vzdržati zakonitim in ustavnim potom. Podstava Deakove tvorbe je bila država v Avstriji pod nemškim vodstvom s centralističnim ustavom, ki naj bi bila v podporo Ogerski, ki je od vseh strani obkoljena od Slovanov in v nevarnosti. A teh podstav sedaj ni več. Samostojno carinsko ozemlje bi Ogersko učvrstilo. Obstrukcija se je pričela, ker nagodba s 1. jan. ne more stopiti v veljavo. Nočemo pa, da bi bar. Banffy še od 1. jan. nadalje pobiral davke in rekrute. Videti hočemo, kaj bo žrtvovala večina, Banffyja ali domovino. Obstrukcija bo trajala le, dokler ne vrže Banffyja. Drugi vladi se ni treba bati obstrukcije.

Min. preds. Banffy je 2. nov. obvestil komisijo za spomenik cesarici Elizabeti v Budimpešti, da je vladarjeva želja, da se isti postavi na trgu na mesto Hentzijevega spomenika. Po takem se odstrani spomenik junaškega patrijotičnega branilca ogerske stolice in trdnjave proti punitarski armadi.

Ogerska kvotna deputacija se je 3. nov. izrekla, da nasoveta avstrijske za povišanje kvote ni možno sprejeti, niti na njegovi podstavi še nadalje razpravljati. S tem so pretrgana pogajanja, vsa komedija je končana.

V ogerski zbornici 8 nov. je bila interesantna izjava Julija Endreya. Protivil se je namenu, da se imenuje Banffy častnim članom ogerske stolice. Radi tega, ker vladar izvede tako vzvišeno dejanje, da nadomesti Hentzijev spomenik s cesaričinim, se še ne sme min. predsedniku oviti lovor krog glave.

Obstrukcija na Ogerskem izkorišča Hentzijevo stvar v svoje svrhe. Kossuth je stavil v parlamentu interpelacijo, ali je res, da se ta spomenik postavi kje drugod? Ta spomenik je kol v srcu Ogerske. Ta rana bo krvavela, dokler bo kaj ogerske samozavesti. Vlada dolžnost je bila uže davno, da se odstrani. Lojaliteta naroda je to zaslužila, da se ne žali vnovič. Ako se postavi na novo me-to, bo v zgleđ ogerski mladini, da mora domovino braniti v nevarnosti. Oni mož je pozabil, kaj je bil domovini dolžan. Kazalo bi tudi na to, da se oni, ki so se borili proti domovini, proslavljajo s spomeniki; oni, ki so domovino branili, tirajo se na morišča. — Min. preds. Banffy odgovarja, da vsa stvar ni nič drugega, nego da se ustreže kraljevi želji z ozirom na cesaričin spomenik in obči želji po odstranjenju Hentzijevega spomenika. Ta se premesti na zagrajen prostor pred kadetsko šolo kot nagrobni spomenik na rakev kostij, ki se tje prenesejo z opuščenege vojaškega pokopališča. Zato ni podtikanje polit. nagibov umestno. — Kossuth: Ne morem sprejeti odgovora. Tudi mi ne delamo iz polit. nagibov, temveč iz patrijotizma. — Banffy še zavrača, da bi bil članek v »Armeebblatt« identičen z vladno izjavo.

Banffy je bil po 5 urni debati 16. nov. voljen častnim meščanom Budapeškim.

Ogerska zbornica 16. nov. Min. preds. Banffy pravi, da je položenje, katero je provzročila opozicija,

zelo resno, ter da je ogerska ustava v nevarnosti. Tem besedam sledi velik hrup in klici: Lažnik, obrekovalec! itd. Banffy med vednim vriščem omenja, da opozicija gotovo ni vedoma in nalašč dovela do tega; on ni nikdar rekel, da je početje opozicije naperjeno proti ustavi, temveč le opozoril na opasnost. Ker se je treba nadejati, da se v Avstriji nagodbeno vprašanje reši ugodno, treba, da se razpravlja o nji v zbornici. Niti v namenu vlade, niti v interesu dežele ni, da se osnuje samostojno carinsko ozemlje. Zato tudi nima namena, da predloži tak zakonski načrt.

Og. fin. min. je 21. nov. predložil zbornici zakonski načrt podaljšanja pogodbe s Hrvatsko in Slavonijo za jedno lato.

Banffy je bil podal cesarju odstavko, ker mu obstrukcija preprečuje parlamentno delovanje, in torej ni možno rešiti nagodbe do novega leta. Cesar je ni sprejel, ker vlada ne sme takoj pri prvem napadu odnehati, in ker se nadeja, da se min. vendar posreči dovesti redne odnose. Proračun, indemniteti in nagodba se morajo rešiti zakonitim potom.

V ogerski zbornici je bila burna debata zaradi ročnega pisma vojnega ministerstva o premestitvi Hentzijevega spomenika, kjer se opozarja, da bo spomenik na svojem novem mestu vojaški mladini v zgleđ junaštva in vernosti. Košut je to razglasil za provokacijo madjarskega naroda ter vprašal min. preds., ali mu je znano pismo, in ali prevzame odgovornost za to dejanje, czir. ako ne, kako se to zloga z njegovim dostojanstvom? — Eötvös zaznamuje Hentzijev spomenik kot spomenik prekršene prisege ter sramote in ponižanja madjarskega naroda. — Ratkay pravi, da vojni mil., ki izda tako odredbo, ne sme vstrajati na svojem mestu. Ako pa ostane, tedaj se mora narodu priboriti zadoščenje. — Hentaller čita govor kol. Tisze, ki ga je imel pred 12 leti o aferi Janszky in o polaganju vencev na Hentzijev grob. — Barta napada min. preds., Endrey protestuje kot oče 6 sinov proti temu, da bi jim bil ta spomenik v zgleđ. — Pichler pripoveduje, da je Hentzi beračil pri Košuti milosti kot bojazljivec. — Barabas pravi, da mora ta spomenik vreči Banffyja, to zahteva narodno pomirjenje. — Min. domobrambe Fejervary pravi, da razpolaganje s spomenikom pripada vladarju. Vojni minister je bez vednosti ogerske vlade izdal odredbo, ker to spada v njegov delokrog. Ko jo je vlada doznala, se je odločila zanjo. Dostavek vojnega min. k cesarski naredbi more vzbuditi og. rčenje zaradi svoje nesrečne stilizacije.

Ogerska zbornica 21. nov. Burna seja, provzročena po obnovljeni debati o Hentzijevem spomeniku. Dež. brambeni min. Fejervary se je protivil tvrditvi, da je Hentzi prelomil častno besedo. Opozicija mu kliče: »Ali je častna beseda samo na termin?« »Ali je to vojaška čast« — na kar je odgovoril, da nima prava o časti govoriti, kdor jo jemlje drugim. Velikanski ropot in klici: »Ven z njim! To ni kasarna! Ven! Nič več ga nočemo slišati!« — Predsednik prekine sejo, ker je opozicija divjala, kakor v svoj čas nemška v našem parlamentu. — Ko pa se je zopet pričela seja, zahtevali so opozicijci, da minister prosi odpuščanja, dočim mu je večina klicala živijo! Ropot in hrup provzroči vnovič prekinenje seje, in to se je ponavljalo sedemkrat. Trajalo je čez polnoči. Pred zbornico so se zbirali dijaki. Naposled zaključil preds. seja. Dijaki na galeriji vprizorijo sedaj demonstracijo

proti Banffyju in Fejervaryju ter pevajo Košutovo pesen. Tudi po ulicah so se zbirali in pevali isto popevko.

Bosna. Sarajevska vlada je sicer letos izdala naredbo, da morajo vsi uradi sprejemati v cirilici pisane vloge in jih reševati v istem pismu; samo na poštah pošiljatelj mora biti naslov pripisan tudi v latinici. A mnogokrat se ta naredba prezira. »Srbobran« pravi, da je izdana tajna naredba, ki preklicuje prvo.

Srbija. Srbska nota dokazuje, da se je onih 5 zločinov v Albaniji, katere je Porta tajila, res izvršilo, ter našteva 113 novih zločinov. Sedanja misija Saad Eddin paše je bila neuspešna. Da se zboljša nezno stanje v Kosovskem vilajetu, zahteva komisija kristjanov in mohamedanov, kateri bode prideljen srbski delegat.

V Srbiji bode od nemške firme zgrajena velika tovarna sladkorja s kapitalom 4 milj. marek.

Min. preds. dr. Vladan Gjorgjevič je dogovoril z Dunajsko »Länderbank« posojilo 40 milij. frankov. Kot poročstvo je dal vse državne gozde, cenjene na 200 milij. frankov, za 50 let na užitek ter državne železnice. Narod v Srbiji je razsrjen in se nadeja, da savor ne sprejme tega dogovora. Sedaj naznanjajo, da stvar o posojilu ni resnična.

Srbski budget za 1899. Dohodkov 68,824 500 dinarjev, stroškov 68,822.563 dinarjev. Glavni dohodki so direktni davki: 22,035 000 din.; koleki 2 500.000 din., železnice, rudokopi, pošte, brzojavni 9,234 500 din. — Glavni izdatki: civilna lista 1,200.000 din., letna apnaza Milanova 360.000 din., a za dolgove se mora plačati 90,784 545 din., dotacije za oroženje in invalidski fond 1,000.000 din., mirovine in podpore 2,722.051 din., — ministerstva: pravosodno 1,722 530 din., naučno 2,937.265 din., vnanjih poslov 1,644 117 dinarj., notranjih poslov 3,353 750 din., denarno 8.195.130 din., vojno 15,754.613 din., za javna dela 4,764.903 din., trgovsko 3,227 927 din.

Črna Gora. Knez Nikolaj je osnoval novo telesno stražo 4000 mož. »Reichswehr«, ki služi tudi vojaškim interesom, ga radi tega zasmehuje, češ, da knez je »Gerne gross«.

Rusija Car je posebno turško odposlanstvo povabil k paradnemu obedu, katerega se je udeležil min. Muravjev. Car je izrekel francosko zdravico na sultana. Car je sultanu poslal lastnoročno pismo po poslanstvu, ki je bilo pri njem v Livadiji na Krimu.

Veliki knez Mihael Nikolajevič je slavil 50 letnico svojega častništva. — Car mu je laskavo čestital in dovolil, da se on pozdravlja vojaški tako, kakor car sam.

V Vilni so gr. M. N. Muravjevu postavili spomenik, v spomin, da je ukrotil vstaneke l. 1863. Poljski listi v Avstriji sovražno pišejo o tej slavnosti.

Nemčija. Cesar Viljem je nemškim naseljencem v Jeruzalemu zahvalil se na sprejemu ter rekel, da so dokazali, kako se nemškemu imenu pridobi čast in spremené pusta polja v rodovitna. Nadeja se, da tudi v bodoče ostanejo prijateljski odnošaji med njim in sultanom; ako potrebuje kdo cesarjeve zaščite, naj se oglasi; saj je Nemčija pri moči, da svojcem v tujini podeljuje trdno varstvo.

Cesar Viljem je od Sultana pridobil zemljišče »La domition de la Sainte Vierge« v Jeruzalemu v svojo last ter sklenul, da je prepusti, v interesu nemških katoličanov, »nem. društvu svete dežele« v uporabo.

Nemški cesar je poslal sultanu iz Damaska zahvalno brzojavko za sprejem ter zatvrjenje večnega prijateljstva in trajne hvaležnosti. — Sultan se mu je brzojavno zahvalil na tem in za napitnici v Damasku. Pred odhodom iz Beyruta se je cesar vnovič zahvalil sultanu ter ga uveril, da mu ostane potovanje v neizbrisnem spominu, ter da bode učvrščeval ta spomin nerazrušno prijateljstvo med obema vladarjema.

V Berlinu so namerjali velik meeting v demonstracijo za avstr. Nemce. Tega ne bode »Alldentscher Verband«, ki ga je hotel aranžovati, je dobil od policije nalog, da ne vabi nanj avstr. drž. poslancev, ker bi jih sicer morala policija »po šubu« poslati nazaj. Seveda so to le uradne in oficijalne stvari; na skrivnem pač ne bodo proti onim, ki tako pridno delujejo za »Veliko Nemčijo«.

Zadnji čas so se iz Severnega Šlezviga za največjo strogostjo izganjali danski podaniki; ne le moški, temveč tudi ženske in otroci. Po sprejemu ukaza so morali v 24 urah ostaviti državo. Tako so vdovo prognali z bolnim na smrt otrokom v odprtem vozu preko meje, in otrok je umrl, jedva ko je prestopil dansko mejo. — Ako uže v nekaterih krogih nimajo nobenega čuvstva za zatirane Poljake, menda vsaj pri zatiranju germanskega plemena, danskega ne bodo slavili nemške kulture?

V pruski deželni zbor je voljenih: 147 konservativcev, 57 svobodno konservat., 99 členov centroma, 1 reforme stranke, 74 nacionalno-liberalcov, 10 svobod. združenja, 24 svobod. ljud. stranke, 1 demokrat, 5 od zveze kmetov, 14 Poljakov, 2 Danca, 9 bez frakcije. Obe svobodomiselnim strankam ste pridobili 14 mandatov; teh so izgubili nacionalno-liberalni 10, konservat. 4, Poljaki 4.

Turčija. Saad Eddin paša je bil 30. okt. pozvan nazaj v Carjigrad ter je ostavil Berane, ne da bi poravnal konflikt med kristjani in mohamedani.

Porta je 30. okt. izročila zastopnikom štirih vlemočij na Kreti noto, obsezaajočo 7 toček v varstvo suverenitete, namreč radi zastave in garnizije, imenovanje guvernerja v soglasju s Porto, plačilo tributa, proglašanja razsodeb v imenu sultana, imenovanje turškega generalnega prokuratorja in vodstvo prizivnih obravnav proti razsodbam v Carjigradu. Poslaništva zaznamujejo te točke kot nedopustne.

Na Kreti so prevzei 4. nov. admiralni upravo vsega otoka v soglasju s predsednikom narodnega sobranja Sfakianakisa. — Rusija je hotela danskega princa Karola za guvernerja Krete, ker pa je ta odrekel, odločila se je za grškega princa Jurija.

Iz Carjigrada je odšlo 9. nov. poslano sultanovo poslanstvo s specijelno, baje politiško, misijo k carju v Rusijo. Spremljal jo je prvi dragoman ruskega poslanstva v Carjigradu.

Vse še na Kreti ostalo vojaštvo in uradništvo turško je 13. nov. ostavilo otok.

Vstaši na Kreti so obečali, da po dohodu princa Jurija položé orožje, za sprejem se pripravljajo velike slavnosti. Načelnik je odredil v ta namen 4000 frankov.

Na Kreto, s katere so se spravili turški vojaki, postavijo 4 vlasti 22.000 mož vojniov. Doslej so imele Angleška 8000, Francoska in Italija 3500, Rusija 2000 vojniov.

V kretske stvari se je doseglo med princem Jurijem in poslanci 4 velevlastij soglasje radi dekreta, s katerim se on imenuje vrhovnim komisarjem na Kreti. Grščina se razglasi uradnim jezikom.

Sultan je avstr. zastop. bar. Calice-ju prijavil, da je program reform za Makedonijo uže izdelan, in da bo v kratkem objavljen. Angleški poslanik je zahteval reforme za Anatolijo, ruski poslanik pa bode po povratku iz Livadije zahteval provedbo reform za Makedonijo.

Angleško. Pri lord-mayorski pojedini v Londonu, 9. nov., je napil Alliston mornarici, na kar je odzdravil admiral Kennedy, da so Angleži sedaj v stanju, da vsakemu, ki bi se drznil protiviti se njih pravičnim zahtevam, zakličejo: Do sem in ne dalje. — Lord Salisbury je odgovoril na napitnico ministerstvu. Umor avstr. cesarice je dovel do protianarhistične konferencije. Anglija je sprejela poziv. Vendar pa nimamo dosti nadeje, da z zakoni preprečimo njih nakane. — Evropski koncert je sicer počasi, a vendar dosegel, da je Kreta postala avtonomna pod turško suvereniteto. — Kar se tiče oboroževanja Anglije, se to ni zgodilo niti radi Krete niti radi Sirije ali Egipta, temveč le z ozirom na zadnjo krizo, o kateri ni vedel nikdor, kako izide. Ker je sedaj srečno prestana, se vendar ne more h krati z oroženjem prestat. Za Anglijo menda ne bo treba, da izprameni sedanjo pozicijo v Egiptu, ker bi se to ne zgodilo mirnim načinom. — Carjev predlog je plemenit in hvale vreden; a čas, ko je bil objavljen, je donesel tudi slab omen: Severna Amerika je vstopila v vrsto razširjajočih se držav. Vstop Amerike v azijsko in morda tudi v evropsko politiko je pomemben korak, ki ne bo v prospeh miru, dasi je morda v prospeh Angleške. O vojni se sedaj mnogo razpravlja, ker gre za dedščino razpadajočih držav. Zato mora biti Anglija dobro oborožena, ako hoče varovati mir, da je tako pripravljena za vse slučaje.

Književnost.

»Kalendár Čechů vídeňských«. Na rok 1899. Ročník VIII. Vydává Klub rakouských narodnosti ve Vídni. Administrace: Fr. Dastich, I., Renggasse, č. 9. Cena 50 kr. Na čelu ima lepo okrašeno sliko Palackého. Sledí koledar (katoliški, evangelijski in pravoslavni. Čtivo (od 38—128 str.) Obsega različne pesni, leposlovne in poučne spise, životopise z mnogimi i ustracijami. Navajamo: Krásná ševcová. Mzikové snímky z českého života ve Vídni. — Jan Valerian Jirsík, biskup a vlastenec (1894—1898). — Palacký, otec národa. — Český živel v Srbku. Napsal Zden. Raušar. — Kus české šlechtnosti. Histor. stěp z XVIII. st. Napsal J. Vluka. — Český spolek pro opatřování služeb ve Vídni. — Česká mátiční reálka v Hodoníně. — Ústřední Matice školská. — Škola jazyka českého v V. okr. vídeňském. — † Císařovna Alžběta. — Ministr financí dr. Jos. Kaizl. — Moravský lid vítá svého císaře a krále Frant. Josefa na Hostýně. — Slavrost Palackého a sjezd slovanšského novinářstva v Praze. — Česká práce na vídeňské jubilejní výstavě. Napsal V. Ciuert. — Klub rak. národnosti ve Vídni. — Spolek »Komenský« ve Vídni. — J. S. Strossmayer, biskup Dja-kovský. — Jak se poněmčují staré české osady v Gmuntě. — Českoslovanské spolky dolnorakouské. — Ruské provolání. —

Zapovězený český nápis ve Vídni. — Svěcení nového kostela v Poštorné. — Podporujeme české závody a český průmysl. Itd. Sledí »výroční a ostatní trhy v Čechách«. — Na koncu je mnogo inseratov slovanskih firm, sosebno čeških na Dunaju.

Nismo vsega navedli, a iz tega morejo čitatelji razvideti, kakó primerno je zasnovan ta koledar Dunajskih Čehoslovanov, in kakó se morejo iz njega poučiti Slovani v občé ogibanju teh Čehov. Tisoče in tisoče drugih Slovanov živi na Dunaju, ne da bi vedeli kaj o čeških društvih in zavodih. Iz tega koledarja zvedo vse, kakor da imeli posebnega vodnika pred seboj. Slovani Dunajski in zvanjani kupujejo na Dunaju pri tujih firmah, ker ne vedo, kam bi se obrnuli. Koledar jim kaže tudi tu pot, ker jim naznanja poštene, znane, velike in manjše češke in druge slovanske firme. Vprašanje Dunajskih Slovanov postaje čim dalje važnejše, zato treba, da se tudi slovanski politiki zanimajo za to vprašanje. Iz političkih, nacionalnih in gospodarskih razlogov priporočamo »Kalendár Čechů vídeňských« Slovanom v občé; vreden je pa tudi po notranji vsebini in lepi opravi, obsežnosti in nizki ceni, da si ga privsajajo ne le Čehi, temveč tudi drugi slovanski narodi.

Начела народне економије. 3. knjiga, katere 1. zv. je sedaj izdala v Belgradu drž. tiskarna, obsega političko ekonomijo.

Споменак, I. zvezek knjig za deco, izd. prof. Lazarévić in učit. Sokolović, je v srbskih in hrvat. listih bil tako povoljno ocenjen, da hočeta izdatelja dati drugi zvezek v tisk ter prosita obilo naročbe na delo.

Upravništvo „Slov. Sveta“

ima še nekoliko iztisov vsakega letnika tega lista na prodaj. Letniki se oddajajo po dogovoru. Starejših, v katerih so obsežne kritične razprave o cerkvi, zgodovini rimske liturgije, značaja jul. in gregorijanskega koledarja itd., je le malo več. Svečnikom jih posebe priporočamo. — Učenci se mladini, ki ima sedaj rusko-slovenski slovar s slovnico profesorja Hostnika v rokah, priporočamo izborni ruski prevod Levstikovega „Martina Krpana“ od istega prof. Hostnika. Izvod stoji s poštnino vred 15 kr. Gledé na prevod omenjamo, da so ga srednješolci povsod drugod kupovali v večem številu, nego z gimnazij na Kranjskem. Med vseučiliščniki so ga jemali hrvatski v enakem številu, kakor slovenski. — Knjižico: „Rusko pravopisanje za učeče se“ oddajemo po 10 kr.; brošuro „Naši knjižni grehi“ po 12 kr. — 100 vel. stranij obsežajočo brošuro „Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen“ po znižani ceni 55 kr.

Naznanje. »Kružok ljubiteljev ruskavo jezika v Věně (na Dunaju) ima odslej novo stanovanje v I. okraju, Habsburgergasse 1. (na dvorišču na desni, duvi 7 B), kamor naj se obrne vsakdor, ki se zanima za ruščino, Vsak člen plača na leto 3 gld. 50 kr. vpisnine. — V decembru priredi se večí čajev večer z zabavnim programom.

Popravki k 21. šteu. »Sl. Sv.«: Str. 322, ne desni 30. vrsta od zdolej: svoje narode (nam. svoje države); 329, na desni 29. v. od zg.: V odušek (u. Podušeku).

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četvrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četvrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik**, Tiskli Bratři Chrastinové ve Valašském Meziříčí.